

ו. הרשב"א [זכרות מה, ז ד"ה אמר] בשם הר"ר זרחיהו [בעל המאור שם טו, א, ז"י סוף ד"ה וע, בעמ' טור סימן ר"ו]:
 ז. צ"ח יוסף [ד"ה ומיהו] וכן מלא בספר הפרסם [ד"ה זכרים הנאים מחמת הסעודה עמוד קפד]:
 קצח א. פסחים ק"ח [ע"ז כ"ז שמת]:

צינונים לרמ"א

(*) סעיף ה:

הגהות והערות

- [א] עיין ז"י סוף ד"ה וע:
- [ב] תוקן ע"פ מקור חיים ומירוש' משמון:
- [ג] צ"ח יוסף שרד מיקן ד"ל חייב לנרד, והוא זה קובע. ומקור חיים כמב' ד"ל חייב לנרד. וזה קובע וכו', וכן העתק צ"ח היטב סוף ס"ק ה. ויש לז"ן לדפוסים ז"ינת את הלבושי שרד בתחלת הס"ק, והוא טעות, ותוקן כאן ע"פ הכתיב:
- [ד] כן הוא בלבושי, והגירסא משמון הגיה "יהיה צפת":
- [ה] תוקן בדפוס ע"פ מקור חיים, נזירות משמון ולבושי שרד:
- [ו] תוקן בדפוס ע"פ מקור חיים:
- [ז] המקור חיים מיקן, וזה קובע סעודה:
- [ח] עיין סימן קע"ט סעיף ב': [ג"הו ב"א] ב"ח נוסף ע"פ מהדורת שאולוניקי ש"ח, וממהדורת דהרשקוביטש "ת"ז ואל"ן הנוסח "שלחו ל":
- קצח א [וכן הגיה המקור חיים ומירוש' משמון]:
- ב ע"פ מה שכתב המחבר בהקדמה ל"ש"ע, והצי"ח ע"פ במקומות רבים:
- ג הר"ן לא מייירי מהא, אלא בעל המאור שם ע, ב. יח"א"ש הביא דין גרס' נמי דכ"ט נ"ס'ס גאון בניגילת פתחים, והצי"ח הכסף משנה שם הלכה ד:

שמוה עשה עיקר לפתן שלו מתחלה והתחיל לאכול ממנו עם הפת פטור אח"כ כו', עכ"ל. דקדק ז"י, דמתלה דנקט הרצינו יונה הוא דוקא, על כן כתב בשמו דאם התחיל צ"ח עם פת חייב לנרד מתלה. וקשה לי טובא, דהא אח"כ מציא הרצינו יונה שם את הירושלמי ללעיל [ס"ק ג], דכתב [שם ד"ה שלח] פירוש, דרב הונא אכל תמרים אחר שאכל הפת ולא היה מצריך אפילו לפניהם, ומסיק טעמו דעיקר נגיסתו הפירות, כלומר עיקר אכילתו הן שמתחלתו קבעתי עליהם אע"ג שעכשיו אני אוכל אותם צ"ח פת, אין צריך צרכה, דכי אמרינן טעוין צרכה לפניהם זהו כשלא הצי"ח אותם ללפת צ"ח את הפת כלל, עכ"ל. הרי שלא טען צרכה לפניהם צ"ח אלא צ"ח חישב כלל עליהם עם פת, משמע צפירות שאם אכל אח"כ עם פת אלא שהתחיל קצת צ"ח פת, אין טעון צרכה, כיון שגם מתחלה חשב לאכול עם פת, והם עיקר הסעודה. ומו קשה, דרב הונא למה לא צריך כלל, היה לו לאכול מעט מתחלה צ"ח פת ויחשיב על זה צרכה לפניה. ומו קשה ממה שכתב אח"כ רצינו יונה [שם ד"ה ובהו ח"ל], וצ"ח אנו מתרזין מה ששאלין העולם צ"ח פת למה אין אנו מצרכין צ"ח כמו צ"ח ראשון. והטעם, שמתחלה היתה כוונתו לאכול, שהיה יודע שמוציא צ"ח מתחלה כו'. ומוה הטעם נמי היו מצרכין על הפסח לאכול הפסח, ולא היו מצרכין שהכל, מפני שטפל הוא אכל הפת שאכל מתלה כו', עכ"ל. הרי שצמורר אינו אוכל כלל עם פת, וצפסח אפשר שאוכל אח"כ הפת, מכל מקום עכ"פ ההתחלה היתה צ"ח פת, דהא כתב שטפל הוא אכל הפת שאכל מתלה דהיינו קודם צרכתו על פת, ואפילו הכי מהני, כל שכן כאן דמהני מה שאוכל אח"כ עם הפת ומתחלה היתה כוונתו לאכול וזה עיקר סעודתו, דלא יצטרך לנרד על מה שאוכל קצת מתלה צ"ח פת. ומן הראוי היה לנו לומר דאפילו לא אכל כלל פת עם פירות צ"ח דפטור, כיון שזהו עיקר הסעודה די צ"ח מה שאכל מתלה פת, ממילא זה נגרר אחריו, כמו צמורר ופסח. וגזי יין נמי מפורש התם [רצינו יונה שם ד"ה ומכאן] שכן הראוי היה שלא לנרד עליו שהוא נגרר אחר הפת שאכל כבר, אלא דיין חשבו וקובע צרכה לעצמו. אלא דנראה לרצינו יונה דשאני צ"ח הני, דמוכחא מילתא דקבע סעודה עליהו, כיון שיש עליהם חיוב מן התורה, כגון מרור ופסח, וגזי יין הכל יודעים שצריך לשמות אחר אכילה, מה שאין כן צ"ח שקובע סעודתו על הפירות, דאדרבה רוב העולם אינם קובעים סעודה על זה, דמצינו קצת פוסקים [כ"ז] דסבירא להו צ"ח דעמו אכל כל אדם, על כן צריך כאן לנרד זה, דהיינו שיאכל קצת [פת] [כ"ז] דוקא עם הפירות. ורב הונא נמי אכל אח"כ עם פת, אף שמתלה אכל צ"ח פת, וסמך על הפת שאכל מתלה. ומה שכתבתי לעיל [ריש הס"ק] משמו והתחיל לאכול עם הפת כו', לאו דוקא שצריך התחלה, אלא רבותא קאמר דהתחלה לחוד סגי למה שאוכל אח"כ צ"ח פת, דאפשר לומר דאח"כ חישב שלא לאכול עם פת כלל אפילו הכי מהני, כל שכן אם אוכל אח"כ עם פת, שאנו רואין שעדיין כוונתו על הפת, ומה שאכל ממנו מתלה צ"ח פת נגרר אחר זה. כן נראה לי צ"ח רצינו יונה חולק צ"ח על הטור. דב"ח צ"ח וז, דכל מה שאוכל פירות עם הפת, פשיטא שאין צריך כלל צרכה. ומה שאוכל פירות צ"ח פת צחוק הסעודה לקיטו בעלמא, פשיטא שצריך צרכה לפניה, דהוה שלא מחמת הסעודה. אלא דאם אוכל קצת עם הפת יש חילוק, דאם אוכל מתלה עם פת ואח"כ צ"ח פת צריך לנרד לפניה, אלא אח"כ חישב לאכול אח"כ עוד עם הפת, ואף אם יזדמן שלא יאכל אח"כ עם פת, לית לן צ"ח, דצמורר מחשבתו אוליין. אכל אם אוכל מתלה צ"ח פת, חייב לנרד וזה קובע [כ"ז] סעודה על שאר דברים, ממילא הוויין הפירות שלא מחמת סעודה. וכתיב ז"י [ד"ה ומכאן] ראו למוש כשמציאין פירות צחוק הסעודה [כ"ז] שמתחלה אכילתו יהיה [ע"ס] הפת, עכ"ל. והיינו שיחשוב לאכול גם אח"כ עם פת, דאם לא כן חייב לנרד [כ"ז] כשאוכל אח"כ (ע"ס) [בנל] [כ"ז] פת. והוא דבר שאין מתקבל לפע"ד. חדא, שמא לא יחשוב צ"ח ויאכל אח"כ צ"ח פת וצ"ח צרכה שלא כדין. שנית, דודאי יאכל אח"כ צ"ח פת, דהא אין קובע סעודה עליהם. על כן נראה לענ"ד דיותר טוב שיאכל מתלה צ"ח פת ויצרך עליהם, שזה לדברי הכל חייב צרכה, ולמה ימנע עצמו מצרכה, והלא בירושלמי [זכרות פ"ו הלכה ה] הקשו על רב הונא שהיה לו לעשות צ"ח שיתחייב צרכה. וזה דוקא צ"ח פת על שאר דברים כמו שאנו נוהגים רוב פעמים, אכל צ"ח פת עיקר סעודתו על הפירות, [כ"ז] יאכל מתלה עם פת, ואז לא יצטרך לנרד על מה שיאכל אח"כ צ"ח פת. כן נראה לי אהאי מלתא צ"ח וניהי צ"ח פת דשמיא:

קצח (א) היה אובל בבית זה ופסק סעודתו. ובו ז' סעיפים:

ששאלין העולם צ"ח פת למה אין אנו מצרכין צ"ח כמו צ"ח ראשון. והטעם, שמתחלה היתה כוונתו לאכול, שהיה יודע שמוציא צ"ח מתחלה כו'. ומוה הטעם נמי היו מצרכין על הפסח לאכול הפסח, ולא היו מצרכין שהכל, מפני שטפל הוא אכל הפת שאכל מתלה כו', עכ"ל. הרי שצמורר אינו אוכל כלל עם פת, וצפסח אפשר שאוכל אח"כ הפת, מכל מקום עכ"פ ההתחלה היתה צ"ח פת, דהא כתב שטפל הוא אכל הפת שאכל מתלה דהיינו קודם צרכתו על פת, ואפילו הכי מהני, כל שכן כאן דמהני מה שאוכל אח"כ עם הפת ומתחלה היתה כוונתו לאכול וזה עיקר סעודתו, דלא יצטרך לנרד על מה שאוכל קצת מתלה צ"ח פת. ומן הראוי היה לנו לומר דאפילו לא אכל כלל פת עם פירות צ"ח דפטור, כיון שזהו עיקר הסעודה די צ"ח מה שאכל מתלה פת, ממילא זה נגרר אחריו, כמו צמורר ופסח. וגזי יין נמי מפורש התם [רצינו יונה שם ד"ה ומכאן] שכן הראוי היה שלא לנרד עליו שהוא נגרר אחר הפת שאכל כבר, אלא דיין חשבו וקובע צרכה לעצמו. אלא דנראה לרצינו יונה דשאני צ"ח הני, דמוכחא מילתא דקבע סעודה עליהו, כיון שיש עליהם חיוב מן התורה, כגון מרור ופסח, וגזי יין הכל יודעים שצריך לשמות אחר אכילה, מה שאין כן צ"ח שקובע סעודתו על הפירות, דאדרבה רוב העולם אינם קובעים סעודה על זה, דמצינו קצת פוסקים [כ"ז] דסבירא להו צ"ח דעמו אכל כל אדם, על כן צריך כאן לנרד זה, דהיינו שיאכל קצת [פת] [כ"ז] דוקא עם הפירות. ורב הונא נמי אכל אח"כ עם פת, אף שמתלה אכל צ"ח פת, וסמך על הפת שאכל מתלה. ומה שכתבתי לעיל [ריש הס"ק] משמו והתחיל לאכול עם הפת כו', לאו דוקא שצריך התחלה, אלא רבותא קאמר דהתחלה לחוד סגי למה שאוכל אח"כ צ"ח פת, דאפשר לומר דאח"כ חישב שלא לאכול עם פת כלל אפילו הכי מהני, כל שכן אם אוכל אח"כ עם פת, שאנו רואין שעדיין כוונתו על הפת, ומה שאכל ממנו מתלה צ"ח פת נגרר אחר זה. כן נראה לי צ"ח רצינו יונה חולק צ"ח על הטור. דב"ח צ"ח וז, דכל מה שאוכל פירות עם הפת, פשיטא שאין צריך כלל צרכה. ומה שאוכל פירות צ"ח פת צחוק הסעודה לקיטו בעלמא, פשיטא שצריך צרכה לפניה, דהוה שלא מחמת הסעודה. אלא דאם אוכל קצת עם הפת יש חילוק, דאם אוכל מתלה עם פת ואח"כ צ"ח פת צריך לנרד לפניה, אלא אח"כ חישב לאכול אח"כ עוד עם הפת, ואף אם יזדמן שלא יאכל אח"כ עם פת, לית לן צ"ח, דצמורר מחשבתו אוליין. אכל אם אוכל מתלה צ"ח פת, חייב לנרד וזה קובע [כ"ז] סעודה על שאר דברים, ממילא הוויין הפירות שלא מחמת סעודה. וכתיב ז"י [ד"ה ומכאן] ראו למוש כשמציאין פירות צחוק הסעודה [כ"ז] שמתחלה אכילתו יהיה [ע"ס] הפת, עכ"ל. והיינו שיחשוב לאכול גם אח"כ עם פת, דאם לא כן חייב לנרד [כ"ז] כשאוכל אח"כ (ע"ס) [בנל] [כ"ז] פת. והוא דבר שאין מתקבל לפע"ד. חדא, שמא לא יחשוב צ"ח ויאכל אח"כ צ"ח פת וצ"ח צרכה שלא כדין. שנית, דודאי יאכל אח"כ צ"ח פת, דהא אין קובע סעודה עליהם. על כן נראה לענ"ד דיותר טוב שיאכל מתלה צ"ח פת ויצרך עליהם, שזה לדברי הכל חייב צרכה, ולמה ימנע עצמו מצרכה, והלא בירושלמי [זכרות פ"ו הלכה ה] הקשו על רב הונא שהיה לו לעשות צ"ח שיתחייב צרכה. וזה דוקא צ"ח פת על שאר דברים כמו שאנו נוהגים רוב פעמים, אכל צ"ח פת עיקר סעודתו על הפירות, [כ"ז] יאכל מתלה עם פת, ואז לא יצטרך לנרד על מה שיאכל אח"כ צ"ח פת. כן נראה לי אהאי מלתא צ"ח וניהי צ"ח פת דשמיא:

קצח (א) היה אובל בבית זה. כדי לנרד ההלכה מזכיר קצת מן הסוגיא והפולוגתא צ"ח הפוסקים. איתא צ"ח פת ערבי פסחים [קא], [כ"ז] יחייב רב חסדא וקאמר הא דאמרן שינוי מקום צריך לנרד, לא אמרן אלא דברים שאין טעוין צרכה לאחריהם צ"ח פת. פירש רשב"ס [ד"ה דברים שאין] כגון פירות, דכיון שעמד והלך למקום אחר עמידתו זו היא גמר סעודתו, והך סעודה אחריהם וצריך לנרד שנית, [ע"כ]. אכל דברים הטעוין צרכה לאחריהם צ"ח פת, אין צריך לנרד, מאי טעמא לקיבעא קמא דהר, [כ"ז] דאוכל על דעת סעודה הראשונה. ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה צריך לנרד. מתיבי צ"ח חצורה שהיו מצוין לשמות ועקרו רגליהן לנחת לקראת חתן, כשיצאין אין טעוין צרכה למפרע, כשהן חוזרין אין טעוין צרכה לכתחלה. צ"ח דברים אמורים שהניחו שם וזקן או חולה (בטור כתב מקל"ת חציריס), אכל לא הניחו שם, כשהן יוצאין [טעוין צרכה למפרע, כשהן חוזרין צריכין צרכה לכתחלה. מדקתני עקרו, מכלל דבדברים הטעוין צרכה לאחריהם צ"ח פת, ואפילו הכי אם לא הניחו שם וזקן (אין) טעוין צרכה כו', קשיא לרב חסדא. אמר רב נחמן צ"ח יחזק מאן תנא עקירות, רבי יהודה, דתניא חציריס שהיו מצוין לשמות ועקרו רגליהם לנחת לצ"ח הכנסת, כשהן יוצאין אין טעוין כו', אמר רבי יהודה צ"ח דברים אמורים שהניחו כו'. מניא כוונתיה דרב חסדא [כו']. הרי לפנינו דצמורר פליגי רב חסדא ורב ששת. דלרב חסדא צ"ח [אין צריך צרכה למפרע כו', ולרב ששת צ"ח. ומו דלרב ששת יש חילוק

גימל, יע"ש ומה שכתבתי שם זה: ב כיון. עיין מ"א. סעיף א' וסעיף ג' כל חד כדמינה: י דפתח. עיין מ"א. ועיין אליה רצה אות י"ב עונ שיכון דעתו צפירוט על כל מה שישלחו לו מנמים אחרים. ומיהו זה תליל צפונתא על הספק, עיין מ"א [סימן] קס"ט אות ז' מה שכתבתי שם מזה:

מורה להרא"ש. ומכל מקום יעשה לצאת ידי הכל, לאכול תחלה עם הפת, ואז כשאוכל אח"כ בלא פת אף לבסוף הואיל ובירך תחלה דיברך: (ד) כיון. עיין ט"ז. כל שאוכל עם הפת אין צריך ברכה לפניו אף בלא קבע, ובלא פת יש חילוק בין קבע דאין צריך לסוף פת, ובלא קבע צריך תחלה וסוף פת כבסעיף א' (א) [ג] אות א' וג'. מה שכתב ביין שרף קודם האכילה, היינו לאחר ברכת המוציא,

הא קודם ברכת המוציא צריך ברכה לפניו ואחריהם. עיין ב"י [ר"ה ודע] כמה שכתב בשם חידושי הרשב"א [ברכות מא, ב ד"ה ואין במדה ד', ודברי הרא"ש, ובדרכי משה [סוף אות א] שהרא"ש מיירי אחר המוציא. ומינה, ביין שרף אחר האכילה מברך ברכה אחרונה, עיין סימן קע"ד במ"א אות י"א. ואף לדין שאין מסלקין מפת כבסעיף (א) [ב], מכל מקום אחר האכילה (היש"ש) [היין שרף] רק לעכל כו'. עיין אליה רבה אות י"א דאם שתה יין פוטר אף יין שרף, דיין פוטר כל מיני משקין. ולטבול פתו ביין שרף, נגמם, דא"כ צריך תחלה וסוף כבסעיף א'. צפון ושאלית"ן וקר"ן וכדומה טפל לבשר והבשר לחם, עיין מ"א [סימן] קע"ד אות ט' וסימן רי"ב [סי' ב] *:

קעח (ס) היה. עיין ט"ז. הביא סוגיא דפסחים ק"א ב'. ודבריו הקדושים צריכין ביאור. א', מה שכתב דרב חסדא ורב ששת "בתרתי" פליגי, להרא"ש ותוספות אינו כן, אלא בין רב חסדא ורב ששת סוברים עקירה אע"ג דהוי הפסק לא יגרע מהיסח הדעת, וכללא הוא דהיסח הדעת מזיק לברכה ראשונה לא אחרונה למפרע, וב' ברייתות מברכין למפרע עצה טובה או דלתחלה צריך ברכה במקומן קודם שיעקרו (עיין מ"א ס"ק ח' וכן הוא בר"ן פסחים שם ד"ה מתייב עקרו צריך לברך במקומן לכתחלה קודם שיעקרו, בדברים הצריכים במקומן לברך, כדבעינן למימר לקמן אי"ה), ורב חסדא ורב ששת לא פליגי אלא בחדא היינו בצריכין לברך במקומן, לרב חסדא אין צריך בשינוי מקום ברכה ראשונה, ולרב ששת צריך. אבל ברכה אחרונה למפרע אם עבר ויצא וחזר לכולי עלמא אין צריך, בין לרב חסדא ורב ששת. וכן הוא ברא"ש ותוספות פסחים וחולין דף פ"ו [ע"ב תוספות ד"ה אסור; ר"ש שם פ"ו סימן ה], יע"ש. אבל להר"מ ז"ל הא בהא תליא, דלרב ששת דברים הצריכין במקומן ברכה ושינוי מקום כשחזר צריך ברכה למפרע, וממילא ברכה ראשונה כו' על מה שיאכל, דגרע מהיסח הדעת דשינוי מקום עקירה וסילוק הוא, וגרע ג"כ מהב ונברך כסימן קע"ט סעיף א'. ולרב חסדא כיון דצריך ברכה במקומה לא הוה סילוק ולקביעא קמא הדר, ואין צריך ברכה למפרע כשחזר, והוא הדין דאין צריך ברכה ראשונה על מה שיאכל. ולדידיה אפשר "למקרייה בתרתי". גם מה שכתב [הט"י] דלר"ף ור"מ חיוב דצריך ברכה למפרע, המעיין בדרישה [סוף אות א] כתב מפורש אומר דלר"ף אין חיוב ברכה אחרונה, רק להר"מ. ובאמת המעיין בר"ף ור"ן פסחים ק"א ב' [שם] מבואר כדרישה, דפירש "עקרו" קתני (לפירוש רש"י ד"ה מדקתני ורשב"ם ד"ה מדקתני [דאין] [דאם] עקרו, הא לא עקרו צריכין להתעכב ולברך במקומן, אלמא בדברים הצריכין ברכה במקומן מיירי ועקרו במהירות מברכין כשיוצאין בהליכתן, יע"ש) אבל הר"ף פסק שם דפת ומיני דגן דווקא צריך במקומן ברכה (עיין סעיף ה'), א"כ עקרו אין להוכיח, דהא איתמר הא לישנא אין "עקרו", אלא דייק דבדברים שאין צריכים ברכה במקומן למה לי ברכה למפרע, יע"ש. הרי בהדיא דר"ף כרא"ש בהא. ומוכח עוד דלא הביא הר"ף ז"ל הך תוספתא [ברכות פ"ד הלכה יח] שהביא הר"מ ז"ל פרק ד' מהלכות ברכות הלכה ג' [ד"ה ה' (ו') (בהלכה ג', תוספתא, חזר צריך ברכה למפרע. הלכה ד', דין דרב ששת. הלכה ה', וכן פירות ושתייה כולי עלמא מודים ביה. ויבואר אי"ה באות ג'). אלמא להר"ף כשהו יוצאין צריכין לברך ברכה למפרע עצה טובה כו', הא כשלא ביין חזרו, מברך ברכה ראשונה, וברכת המזון עולה לשתייה. אמנם המחבר ז"ל לא סבירא ליה כן, דאם לא כן היה לפסוק הר"ף ורא"ש בזה [כ] עכ"פ הדלכה כרב ששת בברכה ראשונה אבל ברכה למפרע אין צריך, שמע מינה דסובר דר"ף כר"מ סבירא ליה, ובריייתא דתניא כוותיה [כרב חסדא] חברים שהיו מסובים לשותות "יין ועקרו" כשחזרו אין צריכים לברך, לאו כר"ן [ד] דגרס לה הר"ף ותניא כוותיה דרבי יוחנן, אלא דלא גרס לה כלל הר"ף "הך" תניא כוותיה, ואי נמי גרס לה אין גורס "יין" לשיטתיה [שם כ, א] (דפת ומיני דגן טעון ברכה במקומן) ומיירי "בעקרו" לדברים הצריכים ברכה במקומן, וכנראה ממרוצת הכסף משנה שם [הלכה ה], ואפילו הכי

ערוך לחם למהריק"ש

סעיף ג בסוף [אינם טעונים]. ונספק נדק הית כח נשם הר"ש כן רש"י [רש"ש סימן ממ] לכולל פירות נקיות טעודה מנרץ אפילו אכלו צפת, עד כאן: סעיף ה בראש וז"ל היה דעתו. נראה לי שדין זה הוא כשאוכלן בלא פת דאם נאכלן עם פת עיקר ונכרת הפת פוטרמן והדבר נזיר שאין לחזור ולנרץ על הפת שנית כשאוכל עמו מהדודין:

באר היטב

(ד) ברכה כ"ף. פירוש, למה שאוכל עם הפת, [ט"ז ס"ק ד:]: (ה) דעת. ופשוט דנפירות לא מהני דעמו אלא א"כ מלפס כהן הפת, כמו שכתב סעיף

ביאור הגר"א

מירושלמי שמביאו הרא"ש שם, אלא שגירסתו אכל תמרי על פיסתיה, כמו שכתבתי לעיל [ס"ק ה, ר"ל, שאכל אחר שאכל עם הפת: [ח] [נפיש ד] אף על פי כו'. כן כתב המאור [ברכות כט, א] לתרץ קושיית תוספות הנז"ל [ס"ק ה] ולא נהירא דא"כ מתניתין כו'. דקא משמע לן כהאי גוונא: [ט] [נפיש ה] אם כו'. כמו שכתוב שם [ברכות מב, א] ברך על היין כו', ושם בגמרא [ע"ב] אמר ליה נמלך אנא, וכן בערבי פסחים נקב. [ב]. ועיין תוספות [ברכות] שם א' ד"ה אתכא כו', וזה שכתב [השו"ע] שאינו סמוך כו': [י] [נהגו ועיין ק"מ] סימן ר"ז. שם סעיף ה' אבל כו':

מחצית השקל

הסיבו, עכ"ל. משמע אבל בפת דאיכא גם לדין קבע, פוטר אפילו אינו לפניו, ואפילו אין דעתו עליו בפירוש, רק שתמא דעתו על הכל. ועיין לקמן סימן ר"ו במ"א [שם] שהאר"ך בזה:

לבושי שרד

מיסוד האוכל ולא שייך לפלוני בין הנית מקלמן. והא דלא כלל הרמב"ם נחד צנא בקלרה, משום דכל דיניס אלו שצנתי הסעיפים הם צריחות נמקומות מחולפים, ודכן הרמב"ם לכתוב לשון אשנו צנתימא, כל זה צנ"י [ד"ה העת]: (ג) פ"ו פקאי דאוב"ע ע"ז דעת. והואיל שלל פירך אחרתין נמקומן עיין לא נעמר הסעודה וקציעותיה: (ד) שם פ"ו עיין ברכה ל'מפרע. הרמב"ם, שהוא דעת המחנה, מפרש דחייב לנרץ למפרע, משום דשינוי מקום הוי עקירה וסילוק, ומייב צנתימא המזון. והוא חולקין צנתימא [דפסחא להו] דשינוי מקום אינו רק צנתימא דעת, ומזיק לזכרה להצא ולא למפרע. ומפרש"ס לשון צנתימא זו דענה טונה הוא, כמו שסיים הט"ו: (ה*) שם ואפ"ר הכי אם לא הניחו שם זקן פ"ו עיין ברכה, כ"ל א': (ה) שם אין צריך ברכה. היינו לרמב"ם. אבל להיש חולקין לא פליגי, דהא [דשוס] [שוס] מאן דלמא לא מנרץ צנתימא למה למפרע אלא דרך ענה טונה. מיהו לשון הט"ו דנתימא פליגי, לאו דוקא, דאפילו לרמב"ם לא הוה רק פלוגתא אחת, דהיינו צפת, לרצ סקלד כשחזרין אן צריך ברכה מחלה

(***) פ"ו פק"ג דפסחא דהו דבט"ח דעתו אצ"ל, כ"ל: (ה) שם חייב לברך הוא"ר וזה קובע פסודה כו', כ"ל: (טו) שם שתחלת אכילתו יהיה עם הפת עכ"ל, כ"ל: (טז) שם כשאוכל אח"כ בלא פת והוא דבר, כ"ל: (י) שם יאכל תחלה עם פת. אע"פ שהעלה מחלה דרמינו יווה ג"כ טעור סבירא ליה, דאפילו אוכל מחלה בלא פת אין צריך לנרץ, מכל מקום פוסקים אחרים יש שמתריצים צנתימא, ונרץ לנאח ידי כולם. ועיין צנ"י [ד"ה ומלל]: (יח) מג"א פק"ה ובמו שכתבתי בעיף א'. היינו צנתימא ס"ק ג': קעח (ה) ש"ע עיף א' היה אוב"ע. שני הסעיפים הם לשון הרמב"ם [נכרת ד ג-ג]. וקשה, דל סעיף א' הוא מיותר, דנכלל צנתימא צנתימא ב', לנתימא אחר צריכים צנתימא ומפנה לפנה אין צריך ברכה. וי"ל דמסקת ב' לא מוכח אלא ששהו יוצאים טעונים צנתימא למפרע כו', אבל היכא דינא בלא ברכה ואח"כ חזרו לא משתמע מיניה אם צריך לנרץ למפרע, משום הכי כתב סעיף א'. ואע"פ שכתב זה הוה"נ לכתוב סעיף ב', להשמיעו דין הניחו מקלמן, דבעיף א' מיירו

ב לשון הרמב"ם
צפרק ד' מהלכות זרכות
[הלכה ג, ר"ף פסחים כ, ב
כסף משנה שם הלכה ד, ר"ן
פסחים כ, א ד"ה אבל מפינה,
ר"ן שם ד"ה וקא גסס
הרמב"ן והרא"ש]:
ג. צ"י [ד"ה ומ"ש אבל
אם] מלשון הרמב"ם [שם]
הלכה ה, תוספות פסחים קא,
א ד"ה אבל, רא"ש שם פ"י
סימן ה, ר"ן שם ד"ה סבור]:
ד. פסחים שם ולשון
הרמב"ם שם [הלכה ד,
ה]:

קצח א צריך לברך למפרע. פירוש, לכתחלה צריך לברך
זרכת המזון קודם שיעקור, כמו שכתוב סעיף ז'. ואם
לא צריך קודם שיעקור, צריך לחזור למקומו ולברך זרכת המזון
ואח"כ יאכל במקום שירצה, רק שיצרך המזון חמלה. ועיין סימן
קפ"ד [סעיף ז' וס"ק ג]: **ב דעתו**
לאכול. והוא הדין כשרואה מקומו
(הראב"ד זרכות ד, ג). עיין סימן
רע"ג [סעיף ה]: **ג וכן אם היו.**
הקשה הכסף משנה [זרכות ד, ד]
הא קל ותומר הוא זה, דהא נשמיה
או נאכלת פירות כולי עלמא מודו
לדריכין זרכה, ואח"כ מאי וכן
דקאמר. ותיצד דאמא לאשמעינן
דלא נימא דאכליה דרישא איירי
זרצרים שאין טעוין זרכה כו',
ע"ש. ודומק הוא, דהוי ליה לפרש
זדהיא זרישא לאכול פת. ולי
נראה כפשוטא, דאמא לאשמעינן
אפילו נשמיה אם הניחו מקצתן אין
צריך זרכה, וכמו שכתוב בהג"ה.
וכן משמע בכל הפוסקים זרכה
ששת, שדין שמה ואכליה שוין. וכן
משמע צרי"ף [פסחים כ, ב] ורצינו ירוחם [נמינ טו קמ"ג, ד] וכן כתב
בשלטי גבורים [פסחים שם אות ב] זדהיא, דלא כהצ"ח [ד"ה ואם]

ציונים דרמ"א

- קצח א* סעיף א:
- צ"י סעיף א:

צפת צין הניחו מקצת, ולרצ חסדא אין חילוק, אלא צפת פטור
אפילו צלה הניח וצפירות חייב אפילו צהנית. וכן פירש צ"י [ד"ה
ומשמע] לרצ חסדא, וכן משמע צהנית כוונתה דרצ חסדא [שם ק"ב א]
שלא זכר כלום מן הניח. ולרצ ששת דמחלק צין הניח או לא, פשוט
דהיינו צפת דוקא, אבל צפירות
דאין שייך זרכה במקומה אפילו
הניח צריך לברך. וכן משמע
מצרייתא דרצי יהודה דנקט ועקרו,
דמשמע דאיידי צפת, ועל זה מחלק
רצי יהודה צין הניח או לא, אבל
צפירות אין חילוק. יש כאן פלוגתא
צין רי"ף [שם כ, ב] ורמב"ם [זרכות
ד, ד] להתוספות [פסחים שם ד"ה
כשהן והרא"ש [שם פ"י סימן ו]
זרמתי. חלה, דרי"ף ורמב"ם
פסקו זרצ ששת, ולא גרסינן האי
חניא כוונתה דרצ חסדא ללעיל,
והתוספות והרא"ש פסקו זרצ
חסדא. שנית, דלרי"ף ורמב"ם
במקום שאמרו טעוין זרכה
למפרע הוא חיוז זרצה,
ולהתוספות והרא"ש אין חיוז לברך

למפרע, אלא חייב לברך על מה שיאכל אח"כ, דהזרכה של זרכת
המזון שפיר מעלה חף על אכילה ראשונה. והא דאמר טעוין זרכה
למפרע, היינו דרך עצה טובה, שמא יעכז עד שיהא רעב ולא יא
או זרכת המזון על אכילה ראשונה. וזוה נמצארו הדיעות **שמצ"ח השו"ע ורמ"א, שלשון השו"ע צסעיף א' וז' הוא לשון הרמב"ם**
שפוסק זרצ ששת: (ב) והלך לבית אחר. פירוש, דלאו שפיר עבד, דהיה לו לברך למפרע, דהיינו זרכה אחרונה קודם הליכתו,
כמו שכתוב צסעיף ז' כשהן יולאים צריכין זרכה למפרע. אלא כאן מיירי שפתאום הלך ולא צריך למפרע, מכל מקום צריך לברך למפרע
כשיחזור למקומו: (ג) וכן אם היו מסובין בו. זוה אין חילוק צין הניח או לא, דאפילו הניח צריך לברך, דצפירות אין שייך קביעות
כמו שכתבתי בסמוך [פ"ק א] דלרצ ששת אין חילוק זוה. ולא אמר [השו"ע] לשון וכן, אלא אחד מילתא, דהיינו שזוה ג"כ שייך מקום

הגהות והערות

- [ד] עיין סעיף ז' צהנית:
- [ה] תוקן צמהדות קראקא ש"ח:
- [ו] בדפ"ר כתוב של, וכמו המקור חיים ד"ל שלשון, וכן נראה כוונת הדין אפריס, ומינת שלשון ע"ס:
- [ז] עיין ציבור הלכה ד"ה לפתח, שתיצד קושיית הפמ"ג:
- [ח] עיין מצרכה סדר הדורות ערך רי"ל:
- [ט] בדפוסים צין ס"ק זה על סוף דברי רמ"א ועיין לקמן סימן קמ"ד. וכן מוקן ע"פ הדמק אליעזר:
- [י] התיקונים צ"ק זה הוא ע"פ הנוסח הכתוב בקרבן נמנאל פסחים פ"י סימן ו אות ה:

שערי תשובה

קצח (א) למפרע. עיין באר היטב. ועיין מג"א מה שכתב בס"ק ב' ברואה
מקומו הראשון לא מיקרי שינוי מקום. ועיין באבן העזר שהאר"ך
בדיני שינוי מקום, וכתב דמחדר לחדר אפילו רואה מקומו לא מהני אם לא
היה דעתו מתחלה לאכול בחדר האחר כו', ע"ש:

ביאור הגר"א

כוונתו) ושאר פוסקים^[1], אודא תירוצ דרב נחמן בר יצחק: [ב] או שהיה
בו. בתוספתא [זרכות פ"ד הלכה יח], והביאו תוספות [פסחים ק"ב, ב ד"ה כשהן
הפליג בו. וכמו שכתב הר"ן שם [פסחים כ, א ד"ה אבל מפינה] דשינוי מקום הוא
בין שהלך הוא למקום אחר ולא חזר למקומו, בין שהלך וחזר למקומו, ממה
שכתוב שם בני חבורה כו', [ר"ן שם ע"כ ד"ה וטעמא]: [ג] לפתח ביתו כו'.
ר"ל, מפתח ביתו, וכן הוא בכסף משנה [זרכות ד, ג] דהוי כמו מבית לבית,
וכנוכר לעיל [שערי]. ואף שחזר, כמו בסעיף ב': [ד] אבל בו. כמו שכתוב
בסעיף ב', המשנה. וכמו שכתוב בגמרא שם, וכגירסת הר"ף [שם] והרא"ש
[שם] אבל מפנה כו'. ועיין תוספות שם סוף ד"ה אלא, ושינוי מקום היינו כו'.
ובד"ה כשהן, בתוספתא דזרכות [שם] בעל הבית כו' הפליג כו'. ולרמב"ם
[זרכות ד, ג] הפליג משיצא מפתח ביתו: [ה] אף על פי ששינה כו'. [פסחים]
שם אבל מפנה כו'. ופסק כרב ששת. אע"ג דרב נחמן בר יצחק תירץ מאן
תנא כו', תירץ אליבא דרב חסדא, דרב חסדא סבירא ליה במה דברים אמורים
לחלוק, אבל רב ששת סבירא ליה כו'. יהושע בן לוי דבמה דברים אמורים
לפרש, וכשיטתו בסנהדרין כ"ד ב', וכן קיימא לן: [ו] והנהן ועיין לקמן
כו' אם כו'. ר"ל, כמו בקידוש דדין שינוי מקום שוה בשניהם. ועיין תוספות
שם [פסחים ק"א א' ד"ה אבל ממקום כו'. והרא"ש שם [פ"ן סימן ה', אבל מפינה
כו' והכא גרסינן כו'. ודלא כהר"ן [שם כ, א ר"ה אבל מפינה]: [ז] [סעיף ב]
חברים כו'. כפל כאן משום חדרשו דהניחו שם כו'. ובסעיף א' השמיענו
דמבית לבית הוי שינוי מקום, וכן חזרתו לבית, כנוכר לעיל [ס"ק ב]: [ח] א
כו'. דמה שכתוב [פסחים] שם וכן כו', לא דוקא, וכמו שכתוב שם [ק"ב, א]
בברייתא שניה: [ת] וכן כו'. קא משמע לן בזה אף רב חסדא מודה, דגם
בוה מהני מקצת חברים. ועיין מה שכתבתי למטה בהג"ה [ס"ק יא]:

באר היטב

צריך זרכה לפניה, דהוי שלא מחמת הסעודה. אבל אם רוצה לאכול פירות
קצת עם פת וקצת צלה פת, זוה יש ליעוט חלוקות, על כן יש לנהוג שיאכל
חמלה מעט צלה פת ויברך, ואח"כ יאכלם צין צפת צין צלה פת. וזוה נקובצ
סעודתו על שאר דברים, אבל הקובצ סעודתו על הפירות, יאכל חמלה פת
עם הפירות, ודו"ק, [ט"ז ס"ק ג]:

הגהות רעק"א

קצח (א) (מצ"ח סק"ה) וז"ל נראה כפשוטא כו' אפילו בשתיה. עדין דמוק
קצת, דהא המחבר לא הוסיף מזה דבשתיה מהני הניח. ולענ"ד י"ל כפשוטו,
דאשמעינן דאפילו (ד) צהנית מנצח למפרע על מה ששהה, ולא אמרינן דהוי רק
כנמלק דאין צריך רק זרכה לכתחילה ולא למפרע, וכמו שכתב הר"ן [שם] באמת
ככוונת פירטת הש"ס מדקתני ועקרו, היינו דלאו מיירי זרצרים שאין טעוין
זרכה לאחריהם במקומם, הוי רק כנמלק ואין צריך לברך למפרע. (והראיה השניה
של המג"א אינו מספיק כל כך, רק דאינו פשוט כל כך, דלא דלא מהני הניח, ולא הוי
מצי המקשן לעשות מזה הוכחה. אבל למסקנא י"ל דלא מהני הניח). ואפשר דלא
ניחא ליה להמג"א בכך, כי לשיטת הר"ן דמלד זרכה במקומו צריך לברך למפרע,
וזו רק קודם שיולאים, אלא אם יצאו וחזרו ורצו עוד לאכול, אין מצריכין למפרע,
ומה הפרש אם יזכרו קודם אכילה או אח"כ. אם כן כיון דכתב המספר דצ"ל
ממקומו וחזר צריך לברך למפרע, ממילא נודע דהטעם משום דפסקה סעודה.
וממילא הוא הדין צהנית כו', דלרצ לברך למפרע על מה שהיתה מה ששהה. והוא
לענ"ד רואה לשיטת הר"ן [פ"ק א] דצפירות לא מהני הניח מקצת חברים, ממה שהביא
המחבר סעיף ה' יש אומרים שצעת המינים טעוין זרכה וכו'. ולכאורה יפלא
למאי זכרם המחבר כאן נסמין זה דמיירי צעירי המקום, הא המחבר פסק דכל
דבר שינוי מקום צריך לברך, ושם דין אם טעוין זרכה לאחריהם במקומה נזכר
לקמן סימן קפ"ד [סעיף ג], כי שם צ"ח, אבל צ"חין זה דמיירי רק לענין שינוי
מקום ולרצ לברך, אין נפקא מינה זוה. אלא על כרחק דנפקא מינה לענין הניח
מקצת חברים, דלא מהני זרצרים שאין טעוין זרכה לאחריהם במקומם, ועדין
צ"ח. ומסתפקא דלעת ה"ט"ז אם הכינו על הפעם ויצאו ממקומם קודם שאלנו
כוח, אם מהני הניח, דאף דלרצ חסדא נראה דפחות מכשיעור פת הוי כמו זרצרים
שאינם טעוין זרכה לאחריהם במקומם, וכן כתב להדיא המג"א סימן ר"י סוף
ס"ק א', (ד) היינו מטעם דמכל מקום עדיין לא נחייב זרכה לאחריהם ואין עליו
חיוז לחזור למקומו, והוי העמידה חילוק גמור. אבל לענין מעלת הניח, דלא מהני לפירות, היינו כיון דאין קובעין עליו לא הוי הסיבון הסיבה, כמו דאין מומינס
על הפירות, אח"כ יש לומר כל שהסיבו על זרצרים הטעוין זרכה לאחריהם במקומם אלא דעדיין לא אכלו כשיעור, י"ל דמהני. וז"ע דלינא. ואלוהי אבי וקניי הגאון
מו"ה ר' אברהם צדוק זצ"ל נספדו אשל אברהם [פסחים סימן י"ח סוף אות ב] הפקדים גם כן ה"ט"ז:

קעח (פי"ז פק"א) שפביא
השורע והרמ"א (שם"לשון)
[ש"ש"שון] ה' השרע בסעף
א' וב' ובר', כצ"ל:

פסק כרב ששת, והשתא ר"ף ור"מ בחדא שיטתא קיימי, וכדארמין.
ומסתברא ליה לב"י דר"ף ור"מ בחדא שיטתא קיימי, דפשטיט
משמע כן. זהו מה שרצינו לבאר, ואי"ה לקמן ובמ"א * אבאר
עוד. עיין מה שכתבתי אות גימ"ל: (ב) והלך. עיין ט"ז.
והצריכותא הוא כמו שכתב בכ"י [ד"ה ודעת] וכסף משנה פרק ד'
מהלכות ברכות הלכה ג' ד', דבבא ג' אשמעינן דאפילו חזר צריך
ברכה למפרע, דבסעיף ב' (ושם הלכה ד' כשהם יוצאין כו') י"ל
עצה טובה או לכתחלה ראוי לברך ביציאה מיד, עיין מ"א אות ח'
ולעיל [משבצות זהב] [אות] א': (ג) וכן. עיין ט"ז. עיין כסף משנה
[ברכות ד, ה] וב"י? דמאי וכן, דהא בפירות (שאינן משבעת מינים
ומשקין) כולי עלמא אף רב חסדא מודה דצריך ברכה ראשונה. על
כן חירץ הט"ז דכאן אפילו הניח מקצת חבירים לא מהני, והוה
רבותא כו'. (דברי הט"ז באות א' במה שכתב וכן משמע תניא
כוותיה דרב חסדא לא הזכיר הניח, איני יודע, דעל זה אין צריך
ראיה, דאם כן מה איכא בין רב חסדא לרב ששת. ועל שאר
דברים דלא מהני הניח צריך ראיה. ומבריייתא דמחלק ר' יהודה י"ל
רבותא אפילו פת בעינן הניח). ועיין מ"א [ס"ק] ג' ואי"ה שם יבואר:

קעח א צריך. עיין מ"א. סעיף ב' בהמחזר כשהם יוצאים לריכים
"מיד" ברכה למפרע, וכנסתין קפ"ד [סעיף א] ונמ"א [ס"ק] א'
ואכן [ס"ק] ח'. ועיין [פאן] סעיף ב' בהג"ה. ולי העני יש בדברי המחזר
סעיף ב' דקדוק אחד ושייך כאן אעמיק פה. כי לשון המחזר הוא לשון
הר"מ פרק ד' מהלכות ברכות הלכה ג' ד', ה', ופסחים ק"א ב' ב' ברייתא
חצרים כו' "ועקרו" לקראת חתן כו', ובשניה ועקרו לציט הננסת או לציט
המדרכ, ודייקטן עלה עקרו מכלל דבדברים טעון ברכה לאחריהם. ויש צוה
ד' פירושים. א', רש"י [ד"ה מדקמין] ורשב"ם [ד"ה מדקמין] עקרו מהירות
ומשום חתן וכלה, הא לכו הכי לריכין לעמוד במקומן ולברך ברכה שאחריהם.
משמע לכאורה צליכתן מצרכין ברכה אחרונה. ה', פירוש צעל המאור
ו"ל [שם כ, ה] לקראת חתן, הא לרשות אף על פי שהניחו זקן אין עוקרין,
למלא שכוו ולא מצרכין במקומן. הג', צמלמות ה' [שם] כשהם יוצאים
כו' ולא אמר ואלו כו'. הד', [מלחמות] שם ור"ן [שם ע"ב ד"ה מיתין] דצאין
טעון ברכה במקומן אין שניו מקום מוקף לברכה אחרונה, יע"ש. ואמנם
הר"מ [הלכה ג] סוגר דמוקף, כמבואר כאן וחזר מצרכין למפרע כו', וגם
הר"מ מלת "ועקרו" וכפ"ד [הלכה ד] במקומו "יואלו" כו', נשאר לנו פירוש
הרמב"ן [מקמין] כשהם יוצאים מצרכין והיינו במקומן. אבל פירוש צעל
המאור יש חילוק בין רשות ובין מצוה, ואלו כן לא היה להמחזר להשמיט
זה * . ועיין מה שאכתוב אי"ה צלות ב' ג' מזה: ב דעתו לאב"ד. עיין מ"א.
"הר"ה" לסימן רע"ג סעיף א'. ולא הבינו, דא"כ לפתח צימו הרי
רואה מקומו, שהרי זה השגת הר"א ו"ל פרק ד' הלכה ג' מהלכות ברכות על מה
שכתב הר"מ ו"ל יאל לפתח צימו, ו"ל, לפתח צימו ולא ראה
מקומו. והנה צימן רע"ג פסק כן המחזר בקידוש מפנה לפנה לא הוה שניו מקום,
וכן ציט אחד ב' חדרים מהני תנאי הא ב' ציט לא מהני דעתו, וצוואה
משמע דמהני אפילו ב' ציט. אבל דעת הלבוש ציט דעתו אף לדיעה א'.
ואי"ה צי"ו [אות] ט' יבואר זה: ג וכן. עיין מ"א. שצעת מינים
להר"מ ריך ברכה במקומן דהלכה א' שם, ונהלכה גימ"ל שם מבואר המוניא,
ו"ל דלכל פחות מכשיעור פת. וזהו שכתב [הלכה ה] מצרכין על מה
שאכל, משאר דברים. ועיין מ"א [סימן] ר"י אות א' פחות מכשיעור
לכולי עלמא מצרכין המוניא שנית, דלא שייך לקיבעה דר, דאין
מצרכין ברכה המזון פחות מציט, אלא שהמ"א חשב לדומק, ופירש
"וכן" רבותא ואיהתרא מהדר, צהיט אף צהיט אין ריך ברכה למפרע
ולא ברכה ראשונה, וכפסק רמ"א בהג"ה. וכן משמע בפסחים ק"א ב',
דלי פשוט צמקין לא שייך הניח, דודאי עקרו מכל אף שהניחו מקצת,
למה [דאין] מעקרו וכמה דוחקים יש בפירושים, לוכח בהכרח דאם לא
כן מה מהני הניחו, שמע מינה להמקשן הונח לו צוה, נימא אכן אף
צמלמת גס צמקין הניחו לא הוה הפסק. והנה לדיעה ב' שהוא ג"כ דעת
הר"ב בהג"ה, לאו מעקרו דאין לה, אלא דא"כ למה טעון ברכה למפרע
דאין מוקף ברכה אחרונה, וכמו שכתב הר"ן ו"ל כמו שכתבתי צי"ו [אות]
א' מזה. אמנם המוספות פסחים ק"א ב' ד"ה כשהם יוצאין שם [פי"ז סימן ו]
פירשו עלה טובה שרעטו או ישכח (כמו שכתב הר"ב בהג"ה סעיף ב'),
ולא פירשו לכתחלה ריך ברכה המזון במקומו, עיין מ"א [ס"ק] ח',
אלא דא"כ ואפשר דהכי פירשו דכפת נמי כשהניח מקצת חצרים
לכתחלה לאתא, ואלא הניחו אין רשאים לכתחלה, אבל דיעבד
דווקא בפירושו, הא פת אף לא הניחו אין ריך ברכה, ועיין דרישה [אות ג]
ואין להאריך:

ערך לחם למהריק"ש

קעח פ"ה א ביתו וכו'. עיין סימן רע"ג דין א' ומראה לכל שאינו רואה מקומו
אפילו יאל למחר לכו הוה שניו מקום לפתח צימו דוקא: בסוף [בתוך הבית].
מחדר למחר יש אומרים דהוה כמציט לציט ורש"י ו"ל [פסחים קא, ב] ד"ה
ממקום למקום פליג ולא מצרכין לברך אפילו מצית לעליה ומלשון
הרמב"ם ו"ל [ברכות ד, ה] אין הכרח מחדר למחר כל שהוא בתוך הציט ועיין סימן רע"ג דין א':
סעיף ב' בקצתם. אף על פי שאינו מן היוצאים לאכול משמע צמלמת
אפסחים קא, ב' דמהני דמשום הכי אמרו צמלמת זקן או חולה
לומר שלא היה אולם עמהם והיינו דלא נקט הרמב"ם ונכוח ד, ד'
מקלמם כמו שכתב המחזר גס סוף לשון הרמב"ם מורה כן כנוכר לעיל
והיינו שלא כמז ואלא לא הניחו מהם ללשון צמלמת דר' יהודה [שם קס, ה]
מקלמם חצרים וכו':

מחצית השקל

כרב ששת דאפילו דברים הצריכים ברכה לאחריהן במקומו, אפילו הכי
צריך לברך. ועל זה הקשה הכסף משנה [שם] כיון דקתני רישא הוי יושבים
לאכול, דמשמע משתמא פת, דאפילו הכי צריך לברך, אע"ג דלרב חסדא
בפת דצריך ברכה במקומו (כמו שכתוב סעיף ה') מכל מקום אין קיימא
לך כרב ששת. א"כ סיפא במסובין לשתות ופירות, דאפילו לרב חסדא
צריך לברך דהא אין צריך ברכה במקומו (אע"ג דהרמב"ם שם הלכה א'
סבירא ליה דכל שמברכין אחריו מעין שלש צריך ברכה במקומו, וא"כ
י"ל ששותים יין, ופירות ר"ל משבעת מינים, עכ"פ כל שכן הוא מפת
דלכל הפוסקים טעון ברכה לאחריהן במקומו): דלא נימא דאכילה דרישא
איירי כו'. קא משמע לך סיפא יין ופירות. ופירות ר"ל אפילו משבעת
מינים, והרמב"ם לשיטתיה דסבירא ליה דגם הם צריכים ברכה לאחריהם
במקומו, ואפילו הכי כשעקר צריך לחזור ולברך, וכרב ששת, ע"ש: ולי
נראה כו' אפילו בשתיה. ופירות ר"ל דלאו משבעת המינים, דלכולי עלמא
אין צריך ברכה לאחריהן במקומו, אפילו הכי מהני הניח מקצת חבירים,
דלא כהב"ח, וכמו שכתב [מ"א] למטה: וכמו שכתוב בהג"ה. רמ"א: דלא
כהב"ח שח"פ. על רמ"א:

לבושי שרד

צמד אחד אפילו לא היה דעמו כו', דהא הוה מפניה לפניה. וצוואה מקומו,
צמלמת א"כ [ס"ק] ט, יש להסתפק אם דוקא מחדר למחר והוה כמו מצית למחר
צמלמת רע"ג, או אפשר אפילו צמיט צמיט, כמו לקמן ריש סימן קל"ה לענין זמון:

אוצר מפרשים

שיאין טעונין ברכה במקומו, כדאוקי רב חסדא בלשתות, ולא מהני הניח מקצת,
עכ"ל בספר אשל אברהם [פסחים סימן יח אות ב]. ולא אוכל להבין, (דאלי"כ) [דא"כ]
אמאי תני בברייתא מחזיר טפיח על האורחין ולא בתחזיר טפיח על המסובין.
אלא להכי דייק התנא ונקט אורחים, שבאו אח"כ, ובתחלה אכל לכו, (ואם) [אכל]
[אם] היו מסובין אחרים עמו לא צריך נטילת ידים ולא ברכה בתחילה, כיון דהניח
שם מקצת חבירים. ואורבא לפי זה יש ראייה דמהני הניח אפילו בדברים שאין
טעונין ברכה במקומו, דהא רב חסדא מוקי הברייתא ביבשו לשתות:
(נתיב חיים)

קעח (פ"ק א) צריך כו'. פירוש לכתחלה כו'. בא ליישב לשון שר"ע,
דמשמע שאחר שחזר למקומו או יכרך ברכת המזון, והא בסעיף
ב' מבואר דאסור לעקור ממקומו עד שיכרך תחלה ברכת המזון. ולזה
זירץ ניהו דכן הדין לכתחלה, מכל מקום אתי שפיר דהכא מיירי טעקר
משם ולא כיון ברכת המזון. וכן כתב הט"ז בס"ק ב': צריך לחזור. והיינו
אם יצא במידו. ואם יצא בשוגג, עיין לקמן סימן קפ"ד [סעיף א]: (פ"ק ב)
רעתו כו'. והוא הדין כשרואה כו' עיין סימן רע"ג. ר"ל, דדין המוכר בהג"ה
דמהני דעתו מחדר לחדר, כתב הרב ב"י [ד"ה גרסין] דהראב"ד יליף לה
מדין קידוש בסימן רע"ג, דמהני דעתו. א"כ מה שכתב הראב"ד דרואה
מהני, גם אין נקטינן כוותיה, דהא בסימן רע"ג מבואר רואה לענין קידוש,
כתב שם מ"א [ס"ק ג] אפילו דרך חלון, ואפילו אינו רואה רק מקצת מקומו
מהני: (פ"ק ג) וכן כו'. כולי עלמא מודו כו'. דבפסחים דף ק"א [ע"ב] תניא
רשניו מקום צריך לברך, ואם רב חסדא לא שנו אלא בדברים שאין
טעונים ברכה לאחריהן במקומו, אבל בדברים הטעונים ברכה לאחריהם
במקומו אין צריך לברך, מאי טעמא לקבעא קמא קא הדר. ורב ששת אמר,
אחד זה ואחד זה צריך לברך. ופסק הרי"ף [שם כ, ב] ורמב"ם [ברכות ד, ה]

קעח א (פ"ה פק"א) ולי נראה כפשוטא דאתא כו'. נ"ב, וקשה א"כ אמאי לא
אשמעינן הך רבנות בברייתא דעקירות דאתא כרבי יהודה, ולאשמעינן כח
יהיתירא דאפילו בדברים שאינן טעונין ברכה במקום מהני הניח מקצת חבירים.
מ"ן הגאון הביא ראייה מבריייתא דיומא דף ל' [ע"א] שהביאו תוספות נפסחים קא,
: ד"ה כשהן דיבר עם חבירו והפליג נוטל [את ידיו]. ומפרשים תוספות (ד"ה)
דהוא הדין [דמברך המוציא]. וקשה, הא התם איירי בהניח מקצת חבירים, כדקתני
יומא [שם] מחזיר טפיח על האורחים, א"כ אמאי נוטל ידיו ומברך, דהא בהניח
קצת חבירים לכולי עלמא אין צריך לברך. אלא על כרחיך איירי התם בדברים

ה. [רמב"ם] שם
 [הלכה ה] והוא
 מהירושלמי [בבב"ב פ"ו
 הלכה טז]:
 (*). והוא שלא היה
 דעמו מתחלה לכן,
 הראשון [בבב"ב פ"ו הלכה
 ז] וכלקמן סעיף ג':

צינונים לרמ"א

(א) תוספות [פסחים
 ז ד"ה כהן ורשב"ם
 שם ק"ב א ד"ה ה"ג מילין]
 והרא"ש [שם פ"י סימן ו
 יחולין פ"ו סימן ה] ומרדכי
 פרק ערבי פסחים [לה, ג]
 וטור: (ז) סמ"ק [סימן
 קנ"א] ואור זרוע [ס"א סימן
 קמ]:

הגהות והערות

[א] מהדורת אמ"ד
 ש"א וז"ל איתא "אכל":
 [ב] עיין סימן ק"ע [סעיף
 ז]:
 [ג] (ב"יין מ"א)

שולחן פירוש פירוש דחוק צהגהת סמ"ק [סימן קנ"א אות ט]. ולי
 נראה שדברי הסמ"ק כפשוטו, שהג"ה קאי על מה שכתב בסמ"ק
 והניח מקצת אין לריך זרעה, וקאמר ההג"ה דזה קאי אכל מילי,
 אפילו דברים שאין טעוניה זרעה במקומן, דאלו דברים שטעוניה
 זרעה במקומן אפילו לא הניח אין

לריך זרעה, כן הוא ברור. וכן
 משמע בגמרא [פסחים ק"א, ז], דלי
 סלקא דעתך דפשוטו הוא לרר
 חסדא אין חילוק בין הניח ללא
 הניח, כמו שכתב הב"ת, א"כ למה
 ליה להמקשן להוכיח מדקתני
 [עיקרו] [ועקרו] ונדחקו בפירוש
 [הגמרא] הר"ן [שם ד"ה מייבין
 והרמב"ן] [מלמדות שם כ, א], הו"ל ליה
 להקשות מדמחלק בין הניח ללא
 הניח קשיא לרר חסדא, אלא על
 כרחק גם לרר חסדא יש חילוק,
 כמו שכתב רמ"א ממס"ק [שם]

ואור זרוע [ס"א סימן קנ"א]: ד בבית אחד. פירוש, צמד אחד,
 עיין סוף סעיף א' בהג"ה: ד צריך לברך. כיון שאינו רואה
 מקומו הראשון, ועיין סעיף ג'. ונראה לי אס הוא צמד אחד,
 אע"פ שיש מקום גבוה באמצע כגון אחורי התנור, שאינו רואה
 מקומו הראשון, אין לריך לברך, כיון שמוקף מחילות חשיב הכל
 אחד, עיין ב"י [ד"ה גרסינן]: ו דברים שצריכין. ואו אפילו
 הלך למקום אחר בתוך הסעודה ושמה יין או מים, אינו צריך
 לברך, דלקצעה קמא הדר [ב"י ד"ה וכמו, שם תוספות פסחים ק"א,
 ז ד"ה אלא]:

לריך לברך, והיינו ככל גווי. (א) ואע"ג דפשוט טפי צפירות שצריך
 לברך מצפת דרשא, מכל מקום אמר לשון וכן, כיון שכלן חייב
 אפילו צהנית: (ד) מפנה בו' אינו צריך לחזור ולברך. מלשון
 לחזור משמע לכאורה שאוכל צהנית האחרת ג"כ, ואו אין צריך
 לחזור לכאן לברך אלא מצד צהנית

האחרת שם. וזה אינו, דא"כ אפילו
 מצית לציט אין צריך לחזור למקום
 הראשון כיון שאוכל במקום השני
 ג"כ, כמו שכתב בסעיף ד'. אלא
 כאן מייירי שלא אכל בפעם השנית
 אלא חזר לפינה הראשונה לגמור
 סעודתו, אין צריך לחזור לברכה
 המזון ולברך שנית המזון. והלשון
 קצת מגומגם, דהיה לו לכתוב אין
 צריך לברך למפרע: (ה) ויש
 חולקים. הוא שיטת התוספות
 והרא"ש, שחולקים בפרט, וכמו
 שכתבתי [ס"ק א]. על כן כתב [רמ"א]

ככל מה שכתב בסמ"ק זה: (ו) ודווקא ש"א הניח בו'. תמוה
 הוא, כיון דקיימא לן כרז חסדא עכשו ממילא אין חילוק בזה,
 כמו שכתבתי לעיל [ס"ק א] דצפירות אפילו צהנית חייב לברך וצפת
 אפילו לא הניח אין צריך לברך. ובאמת הג"ה זו מן הסמ"ק [סימן
 קנ"א] שהעתיק ב"י [ד"ה כתב עוד] וז"ל, חזרה שהיו יושבים מסובים
 ועקרו רגליהם ללכת, כשהניחו מקצת חזרים אין טעוניה זרעה לא
 למפרע זרעה המזון ולא המזון. אפילו דברים שאינם טעוניה
 זרעה לאחריהם במקומן, דאלו דברים הטעוניה אפילו הניחו נמי,
 דשינוי מקום אין צריך לברך לפניהם דברים הטעוניה בו', עכ"ל.

ודבריו תמוהים, דהא הסוגיא משמע דדברים שאינם טעוניה,
 דהיינו פירות, אין חילוק בין הניח או לא, וכמו שכתבתי לעיל. ומלכד זה כתב ב"י דאין הדברים של הסמ"ק מכוונים, דכתב לא
 למפרע זרעה המזון, משמע דאיירי צפת, ואח"כ העמיד דברים שאינם טעוניה זרעה במקומם, עכ"ל. ועוד תמוה מאוד, שכתב
 מחלה אפילו דברים שאינם טעוניה, משמע שעכ"פ מייירי גם דברים הטעוניה, אלא שלענין רבותא אמר אפילו צהנית טעוניה, וזה
 סותר מה שכתב אח"כ. ונראה לי דחסרון מיצה אחת יש שם, דהיינו מיצה הניח, וההצעה כך היא, דמה שכתב הסמ"ק עד אפילו,
 הוא לשונו מן הפנים. ומן אפילו ואילן, הוא הגהת סמ"ק [אות ט], שהוא רבינו פרץ. דהפנים סבירא ליה כרז ששת, ועל כן כתב
 תנאי דהניח לענין פת. ובהג"ה חולק על הפנים, וכתב שלא קיימא לן כך, אלא אפילו הניח דברים שאינם טעוניה לאחריהם במקומם
 דאלו בו'. ור"ל, דלא קיימא לן כרז ששת אלא כרז חסדא, ומשום הכי צהנית טעוניה אפילו הניח צרעה, וצטעוניה אפילו לא
 הניח אין צריך לברך. כלל העולה, שאליבא שטת התוספות והרא"ש, לא איכפת לן כלל צהנית או לא. ובסמ"ג [עשין כו ק"ב א] יש ג"כ
 חילוק דהניח, (א) ויצאצא צמון [ס"ק ז] פירושו. על כן אין מקום לדברי רמ"א בזה לחלק בין הניח או לא, אלא בין טעוניה לאין
 טעוניה:

ערך ל"חם למהריק"ש

אב"ד. לכתחלה מנכין קודם שיעקר ממקומו: אב"ד. עיין [עין לחס] סימן קפ"ד [סעיף ז]: הוצרך לנקבו צדק סעודתו והוא ימדי נראה לי שהוא מלי במחלוקת בין שינוי
 מתחד לחזר ואולי לא חשיב שנוי והיסת הדעת כיון דלא סגי בלאו הכי ואס כן אפילו למתיריים כשהניח מקומו מתחד לחזר בזה לא יצרכו לברך וכן ראו לנהוג:

הגהות רעק"א

(ב) (פ"ב בהג"ה) ואב"ד דברים שצריכין לברכה במקומם. ואלו כשיעור
 שצריך לברכה האחרונה, מג"א לקמן ריש סימן ר"י [סוף ס"ק א]:

במה שכתוב שם בחולין ק"ז [ע"ב] השמש מברך בו', ולא הצריכו לברכה למפרע. ועיין ריש סימן קע"ט ואם אמר בו'. אבל הרי"ף [פסחים כ, ב] סובר דוקא
 בהיסת הדעת, אבל לא בשינוי מקום. ועוד הביאו תוספות [פסחים ק"א, ב ד"ה כשהן] ראייה ממה שכתוב [פסחים שם] וכשחזרין טעוניה בו', ואם איתא, פשיטא.
 אלא דהכי קאמר, לכתחילה קודם שיצאו צריכין, שמא ישו בו'. וכמו שכתוב למטה [בהג"ה]. מכל מקום לכתחלה בו'. ועיין תוספות שם ד"ה כשהן, ובחולין
 פ"ו ב' [תוספות] ד"ה אסור: [יא] ודווקא בו' או בו'. כרז חסדא, דתניא כוותיה [שם ק"ב, א]. רשב"ם [שם ד"ה ה"ג תניא] ותוספות [שם ק"א, ב] ד"ה אלא, ורא"ש
 [שם פ"י סימן ז] ושאר פוסקים. וצריך לומר דרי"ף [שם כ, ב] לא גרס להאי תניא כוותיה. וכתב [הג"ה] ודוקא בו', וכן דעת הרמב"ם [ברכות ד, ז] וש"י לעיל
 שכתב וכן אם היו בו', משמע שהן שוין, וכן כתב סמ"ק [סימן קנ"א]. דלא כב"י [ד"ה ושמע] שכתב דברברים שאינן טעוניה זרעה במקומן אין חילוק בין הניחו
 או לא, כיון דדבר שאין לו קבע הוא. וליתא, דא"כ למה ליה לגמרא [ק"א, ב] לדייק מדקתני עקרו רגליהן מכלל בו':

ביאור הגר"א

[ח] [המשנה] [מקומו] מפנה בו'. וכמו שאמר רב חסדא שם. ורב חסדא ודאי
 בפירות מייירי, כמו שכתוב שם וחו יחייב בו': [ט] אב"ד בו'. ירושלמי [ברכות
 פ"ו הלכה ח], והביאו תוספות [פסחים] שם ד"ה אלא בו': [י] [הג"ה] ויש חולקים
 בו'. ממה שכתוב שם בחולין ק"ז [ע"ב] השמש מברך בו', ולא הצריכו לברכה למפרע. ועיין ריש סימן קע"ט ואם אמר בו'. אבל הרי"ף [פסחים כ, ב] סובר דוקא
 בהיסת הדעת, אבל לא בשינוי מקום. ועוד הביאו תוספות [פסחים ק"א, ב ד"ה כשהן] ראייה ממה שכתוב [פסחים שם] וכשחזרין טעוניה בו', ואם איתא, פשיטא.
 אלא דהכי קאמר, לכתחילה קודם שיצאו צריכין, שמא ישו בו'. וכמו שכתוב למטה [בהג"ה]. מכל מקום לכתחלה בו'. ועיין תוספות שם ד"ה כשהן, ובחולין
 פ"ו ב' [תוספות] ד"ה אסור: [יא] ודווקא בו' או בו'. כרז חסדא, דתניא כוותיה [שם ק"ב, א]. רשב"ם [שם ד"ה ה"ג תניא] ותוספות [שם ק"א, ב] ד"ה אלא, ורא"ש
 [שם פ"י סימן ז] ושאר פוסקים. וצריך לומר דרי"ף [שם כ, ב] לא גרס להאי תניא כוותיה. וכתב [הג"ה] ודוקא בו', וכן דעת הרמב"ם [ברכות ד, ז] וש"י לעיל
 שכתב וכן אם היו בו', משמע שהן שוין, וכן כתב סמ"ק [סימן קנ"א]. דלא כב"י [ד"ה ושמע] שכתב דברברים שאינן טעוניה זרעה במקומן אין חילוק בין הניחו
 או לא, כיון דדבר שאין לו קבע הוא. וליתא, דא"כ למה ליה לגמרא [ק"א, ב] לדייק מדקתני עקרו רגליהן מכלל בו':

בושי שרד

ואינו רואה מקומו, וסבירא ליה עוד דמתי מוצרין הצי, שאין מחילות וגם אין
 רואה מקומו, וק"ל. וכן משמע מלשון הב"י, שכתב דמקום שאין מחילות כל
 שרואה בו', שנת מיה דביש מחילות אפילו אין רואה, (כגו) [כגו] [שם פ"ק]
 אין לריך זרעה: (א) ב"י פ"ג ואע"ג דפשוט טפי. היינו קושיא הכסף משנה
 שבגמ"א ס"ק ג'. ומירך ה"טו' דמכל מקום הו' רבותא צפירות, דאפילו צהנית.
 והמג"א חולק, דמניח מהני גם צפירות, ע"ש: (ב) שם פ"ג ויתבאר בסמוך
 פירושו. הוא גט"ו ס"ק י"ד: (א) פ"ג פ"ג אינו צריך לברך. אין צריך

(א) ש"י ע"פ ב אב"ד במזרחיה. קשה, הא זה הו' מפינה לפינה. י"ל דהתם
 כתיב של בית מקיפים צ' הויות, הלכך חשיב במקום אחד, מה שאין כן התאנה
 עומדת במקום שאין מחילות. ולפי זה התאנה לאו דוקא, אלא דמקום שאין מחילות
 אפילו שינוי מקום כל דהו' הו' שינוי. ומיהו אפשר דמקום שאין מחילות, כל
 שרואה מקומו הראשון לא הו' שינוי מקום, ומורה חתנה ומערה שאלי, דתאנה
 מפסקת, הו' ליה צ' מקומות, וזה נראה יותר, ע"כ דברי הב"י [ד"ה גרסינן]. וזהו
 מצינ דברי מג"א ס"ק ה', וסבירא ליה דמה שכתב הב"י דתאנה מפסקת, פירושו

אשל אברהם

ד בבית אחד. עיין מ"א. שם בית, פעם חדר, ופעם כולל הרנה חדרים צמת א'. ומפנה לפנה, על הרוב יאמר צמד אחד: ה צריך. עיין מ"א. תרמי צעין, אין מחילות ואין רואה מקומו הראשון, הא רואה מקומו אף צאין מחילות או מחילות אף צאין רואה כמו אמרי התורה, עיין ב"י משמע קן. ועיין לנצח [סעיף ב] משמע דהתאנה מפסק, והמ"א התנה עוד תנאי. ואם דעמו מתחלה לאכול צמערצה, דעת הר"א ז"ל צפרק ד' מהלכות נרכות הלכה ה' דמהני, ואי"ה יבואר בלוח ט'. עיין ט"ז [אות ט'] אי"ה שם יבואר: ו דברים. עיין מ"א. דלכך חסדא כל שאלכ כזת פת שתיך נרכה צמקומו, אפילו הלך למקום אחר ושמה מיס שם אין נרין נרכה, אפילו מיס וצמקום אחר:

למפרע, ועיין ב"י [ד"ה וכתב הר"ן]. עיין מה שכתוב אות ט': (ו) ודוקא. עיין ט"ז. הקשה על רמ"א דלרב חסדא אין חילוק בין הניח או לאו, דפת בלא הניח נמי כשחזרו אין צריך ברכה למפרע ולא ברכה ראשונה, ובשאר מילי אפילו הניח צריך ברכה ראשונה, עיין ב"י [ד"ה וכתב הר"ן]. ובסמ"ק פירש [הט"ן] דעד מלת "אפילו" הם דברי הסמ"ק בפנים, ומן מלת "אפילו" הם דברי הרבינו פרץ, וחסר תיבה וכצ"ל אפילו הניח בדברים שאין צריכים במקומו (לא מהני הניח ומברך ברכה ראשונה), דאלו בדברים שצריך ברכה במקומו אפילו לא הניח. והגהות סמ"ק כרב חסדא, וחולק עם הסמ"ק דפסק כרב ששת. ומכל מקום קשה על רמ"א, דלכולי עלמא בפירות לא מהני הניח. ואי"ה במ"א אות ג' אבאר:

באר היטב

[ס"ק ו] שכתב דאין חילוק בין הניח או לא הניח, אלא בין טעונים לאין טעונים:

מחצית השקל

חסדא דסבירא ליה כרבנן, לכן בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו אין צריך להניחו מקצת חברים. והסמ"ק והגהות פוסקים כרב חסדא, ומכל מקום מודה רב חסדא בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו מהני הניחו מקצת חברים, ואתי שפיר: דלרב חסדא אין חילוק בין ר"ל, בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו אפילו לא הניחו מקצת חברים אין צריך לברך, ובדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו לא מהני הניחו מקצת חברים, בין לרב חסדא ובין לרב ששת: מדקתני ועקרו (מכלל בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו מיידי) ונדחקו בפירוש הר"ן כו'. דלאו מלשון ועקרו דייק, דאין מזה דיוק, אלא כמי שאמר מדקתני ועקרו כו' ודייק לה מדקתני כשיא יוצאים טעונים ברכה למפרע כו'. ובשלמא אי מיידי בדברים שטעונים ברכה לאחריהם במקומו, אתי שפיר דמיד קודם יציאתן צריכים לברך ברכת המזון, דאסור לעקור עד שיברך במקומו, דכן הוא הר"ן, אבל אי מיידי בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו למה טעונים ברכה למפרע, הא לא עדיף עקירת מקום נמלק דאין צריך ברכה אלא לפניו על מה שיאכל אבל לא צריך לברך לאחריו על מה שאכל. דסבירא ליה כדעת החולקים שכתב רמ"א בסעיף ב'. וכן כתב הרמב"ן, והוסיף עוד, ע"ש: אלא על ברוחך גם לרב חסדא יש חילוק. דהיינו בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו מהני הניחו מקצת חברים. ולכן אי לאו דדייק מדקתני ועקרו, לא הוי קשה מידי לרב חסדא, דהיה אפשר לומר דברייתא דמחלק בין הניחו או לא, מיידי בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו, וברייתא דקתני שינוי מקום צריך לברך, ומוקי לה רב חסדא בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו, מיידי בלא הניחו מקצת חברים. ולכן דייק מדקתני ועקרו, דמיידי בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו, וברייתא דקתני שינוי מקום מקצת חברים. דאין לומר דרב חסדא דאמר בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו אין צריך לברך מיידי ג"כ דוקא בהניחו מקצת חברים. חזא, דאמורא צריך לפרש דבריו. והעיקר, דבהניחו סבירא ליה להשי"ס מסבירא דאין לחלק בין דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו או לא, דאפילו בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו מהני הניחו מקצת חברים, דלא כהב"ח, והא רב חסדא מחלק בין דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו או לא: (פ"ק ד בבית אהת כו'. עיין סוף פנינו א' בהגה"ה דמחדר לחדר בעינן דוקא דעתו לאכול כו': (פ"ק ה) צריך לברך. כיון כו'. ר"ל, דמהאי טעמא גרע ממפנה לפנה דאין צריך לברך: כיון שמוקף כו' עיין ב"י. ר"ל, דהרב ב"י הקשה על דין זה דתאנה שכתב בשו"ע, והוא מירושלמי [ברכות פ"ו הלכה ח], דמאי שנא מפנה לפנה. ותירץ תחלה שאני מפנה לפנה דמוקף מחיצות, מה שאין כן תאנה שעומדת במקום שאין מחיצות. וכתב וז"ל, ולפי זה במקום שאין בו מחיצות אפילו שינוי מקום כל דהו הוי שינוי. ומיהו אפשר דבמקום שאין בו מחיצות כל שרואה מקומו הראשון לא הוי שינוי מקום, ומותר תאנה ומעברה שאני, כיון דתאנה מפסקת (ר"ל, שאינה רואה המזרח כשעומד במעברה) הוי ליה כשני מקומות, וזה נראה יותר, עכ"ל. משמע דבתירוץ האחרון הוסיף דאפילו במקום שאין בו מחיצות אם רואה מקומו לא הוי שינוי, אבל מכל מקום מודה לתירוץ א' דבמוקף מחיצות לא בעינן רואה מקומו, דכן סבירא ליה לתירוץ א', מדכתב הרב ב"י בתירוץ שני דבמקום שאין בו מחיצות כל שרואה כו' משמע דביש מחיצות לא בעינן רואה. והן מוכח ממה שכתב רמ"א בשם הראב"ד בס"ק ד' דברואה מקומו אפילו מחדר לחדר מותר, וא"כ מאי עדיפות גבי מפנה לפנה, על כרחך צריך לומר דמפנה לפנה אפילו אינו רואה מקומו אין צריך לברך, והיינו במוקף מחיצות דומיא דמחדר לחדר: (פ"ק ד בבית אהת כו'. ב"י תוספות. פסחים דף ק"א ע"ב סוף ד"ה אלא כו'. וצריך לומר דהוי סלקא דעתך כיון שאין לשתיית מיס קביעות, דהא אין צריך ברכה לאחריהם במקומו, וכן יין לחד מאן דאמר בסעיף ה', אף שבמקום ראשון אכל פת דהוי קביעות, ליכא למימר על

(ד) מפנה. עיין ט"ז. הלשון קשה ליה כמו שכתב אח"כ, דהוה ליה למימר אין צריך למפרע ולא ברכה ראשונה, אשר על כן לכאורה י"ל דהוה דין בפני עצמו דמפנה לפנה ואוכל במקום השני אין צריך לחזור למקומו הראשון ולברך ברכת המזון אלא מברך במקום הב' ברכת המזון לאחר גמר אכילתו. אלא דא"כ אפילו מבית לבית נמי כשעבר מברך בשני, כבסעיף ד' (עיין מ"א ס"ק יו"ד). ועיין ט"ז אות ט', ואי"ה שם יבואר. ואף לפירוש הב' "קצת" מגומגם: (ה) ויש. עיין ט"ז. מה שכתב הר"ב בכל סימן זה, בסעיף א' וסעיף ב' בתרתי. ובסעיף ב', בדברים הטעונים ברכה במקומו אין צריך ברכה ראשונה בעברו ולא ברכו כשיוצאים ולא עשו עצה הגונה (ועיין מ"א ס"ק ח'). ובסעיף א', דבחזרו פשיטא דאין צריך ברכה למפרע, ועיין ב"י [ד"ה וכתב הר"ן]. עיין מה שכתוב אות ט': (ו) ודוקא. עיין ט"ז. הקשה על רמ"א דלרב חסדא אין חילוק בין הניח או לאו, דפת בלא הניח נמי כשחזרו אין צריך ברכה למפרע ולא ברכה ראשונה, ובשאר מילי אפילו הניח צריך ברכה ראשונה, עיין ב"י [ד"ה וכתב הר"ן]. ובסמ"ק פירש [הט"ן] דעד מלת "אפילו" הם דברי הסמ"ק בפנים, ומן מלת "אפילו" הם דברי הרבינו פרץ, וחסר תיבה וכצ"ל אפילו הניח בדברים שאין צריכים במקומו (לא מהני הניח ומברך ברכה ראשונה), דאלו בדברים שצריך ברכה במקומו אפילו לא הניח. והגהות סמ"ק כרב חסדא, וחולק עם הסמ"ק דפסק כרב ששת. ומכל מקום קשה על רמ"א, דלכולי עלמא בפירות לא מהני הניח. ואי"ה במ"א אות ג' אבאר:

(ב) שכבר אב"ל. והנכחה אמרונה על אכילתו שניה עולה לכאן ולכאן, [ט"ז ס"ק א]. רק לפניו נרין לנכך, כדן נמלק: (ב) * מקצת. עיין ט"ז

ופירש כו'. דהגהת רמ"א נובע מהגהת סמ"ק, והוצרך לפי שטות לפרש פירוש אחר ממה שהבין רמ"א: ולי נראה שדברי הפ"ק כו'. דו"ל סמ"ק, הובא בב"י [ד"ה כתב ערוך] וב"ח וט"ז [ס"ק ו]. חבורה שהיו יושבים מסובין ועקרו רגליהם ללכת, כשהניחו מקצת חברים אין טעונים ברכה, לא למפרע ברכת המזון ולא המוציא. וכתב על זה בהגהת סמ"ק וז"ל, אפילו בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו, דאלו בדברים הטעונים אפילו לא הניחו נמי, דשינוי מקום אין צריך לברך לפנייהם בדברים הטעונים, עכ"ל. וכתב עליו הרב ב"י וז"ל, ולשונו אינו מכוון, שכתב (ר"ל, הסמ"ק) אין טעונים ברכה לא למפרע ברכת המזון וברכת המוציא, דמשמע דאיירי בפת. ואח"כ העמידה (ר"ל, בהגהת סמ"ק) בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו, עכ"ל. והב"ח הוסיף להקשות וז"ל, ותו קשיא לי טובא, והאין אמר דאלו בדברים הטעונים אפילו לא הניחו מקצת חברים כו', והלא ברייתא מפורש דוקא בהניחו אין צריך לברך כו', עכ"ל הבי"ח. ועל זה כתב מ"א ליישב הקושיות הנ"ל, דהכי איתא שם בפסחים, מתיבי לרב חסדא, בני חבורה שהיו מסובים לשנות ועקרו רגליהם לצאת לקראת חתן, כשהיו יוצאים אין טעונים ברכה למפרע, וכשהיו חוזרין אין צריכים ברכה לכתחלה. כמה דברים אמורים, כשהניחו שם מקצת חברים, אבל לא הניחו שם, כשיוצאים טעונים ברכה למפרע, וכשהיו חוזרין טעונים ברכה לכתחלה. ומדקתני ועקרו, מכלל דבדברים הטעונים ברכה במקומו עסקינן, וטעמא דהניחו שם מקצת חברים, אבל לא הניחו צריכים ברכה כו', וקשיא לרב חסדא. ומשני האי ברייתא אתיא כרבי יהודה, ורב חסדא סבירא ליה כרבנן דפליגי עלה, עכ"ל הגמרא. ולפי שיטת הב"ח דסבירא ליה מסבירא דבדברים שאין יוצאים אין טעונים ברכה לאחריהם במקומו לא מהני מה שהניחו מקצת חברים, א"כ מה שכתב בסמ"ק דמהני הניחו שם כו', על כרחך מיידי בפת, ופסק כרב ששת דלא כרב חסדא, ולזה קשיא על הגהת סמ"ק שכתב בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו לא צריך שהניחו מקצת כו', דהא ברייתא על כרחך מיידי בפת מדקתני ועקרו ואפילו הכי מצריך דוקא הניחו מקצת חברים, והיינו לרב ששת. אבל מ"א סבירא ליה לפרש דהגהת סמ"ק סבירא ליה כרב חסדא, וסבירא ליה דגם בפנים הסמ"ק פוסק כרב חסדא, דבפת וכל הדברים שצריכים ברכה לאחריהם במקומו אין צריך להניח מקצת חברים, אלא בדברים שאין צריכים ברכה לאחריהם במקומו דמודה רב חסדא דשינוי מקום הוי הפסק, כדקתני בברייתא, מכל מקום מודה דאם הניחו מקצת חברים אפילו בדברים שאין צריך ברכה לאחריהם במקומו מכל מקום אין צריך לברך. ובהו מיושב גם קושית הרב ב"י, דלפי מאי שהבין הרב ב"י דהגהות סמ"ק מוקי לדברי סמ"ק דוקא בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו, ועל זה קשיא להרב ב"י דאין הלשון מכוון דהא מוכיז ברכת המזון והמוציא, והלא בלאו הכי קשה הא בהגהת סמ"ק אפילו בדברים שאין טעונים כו', ומדקאמר לשון אפילו כו' משמע דמודה המיידי בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו אלא דהוסיף בהגה"ה דאפילו בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו ג"כ מיידי, יא"כ כן הם פירוש דברי הגהת סמ"ק, דפוסק כרב חסדא בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו אפילו לא הניחו מקצת חברים אין צריך לברך, יא"כ הוי קשיא להגהת סמ"ק למה הצריך סמ"ק בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו הניחו מקצת חברים, ולזה פירש אפילו בדברים שאין טעונים כו'. ר"ל, דודאי הסמ"ק מיידי בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו, מדקתני ברכת המזון והמוציא, וכדדייק הרב ב"י, ואפילו הכי נקט הניחו מקצת חברים, דרצה למתני תקנה כוללת דמהני אפילו בדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומו, אבל בדברים שטעונים ברכה לאחריהם במקומו באמת אין צריך להניחו מקצת חברים, כיון דפוסק כרב חסדא. אתי שפיר לשון אפילו דנקט בהגהת סמ"ק, וגם נתיישב קושית הרב ב"י, 'ממילא אין מקום לקושית הב"ח מברייתא, דברייתא (כרבי יהודה) אתיא, כדמוקי רב רב חסדא, ורב יהודה כרב ששת סבירא ליה. אבל רב

1. אורחות חיים הלכות נכוחות סימן יח ודעת ראב"ד נכוחות ד, ה; 2. [הנהגות] סמ"ק נסימן (קמ"ט) [קנאל] [אות ט];

ז ואין חי' דוק. אבל נהנית מקצת חברים בשאר דברים, צענין דוקא שחזר למקומו, אבל כשאוכל במקום (אחד) [אחר] [מ] צריך לברך, דשם הוא ליה כיחיד. ב (ש) וכן משמע בגמרא [פסחים ק, ט], דקאמר היכא ששמעו קידוש צבית הכנסת צריכים לברך שנית על יין שצביחם, אע"פ שהניחו שם אורחים האוכלים

(ז) ולכן מי שפסק בו. (ש) משמע אפילו שני המקומות אינם צבית אחד. והא דכתב רמ"א לעיל [סעיף א] והוא שיהיה שני המקומות צבית אחד, היינו לדעת (י) הרמב"ם [נכוחות ד, ג] שפוסק כרוב ששת דאפילו צבית צריך לברך למפרע. אבל ליש חולקין דקיימי השתא כרוב חסדא דצבית הוא קביעות, אפילו צבית אחר לגמרי. ועיין מה שכתבתי בסמוך בסעיף ג' [ס"ק ט] עוד על זה;

צינונים לרמ"א

(א) ב"י [ד"ה ונסימן] ורשב"ם [שם יש קא, ט]; (ב) רמב"ם [נכוחות] פרק ד' [הנהגה ג] ור"ן [פסחים] ה; א ד"ה אכל מפניה; (ג) הר"ר מנחם [נכוחות] ה; ד [ד] ור"ן [שם ע"כ ד"ה ממינין]; (ד) כל בו הלכות פסח [סימן נ י, ה];

אחר כך (א) אין צריך לברך (ז) [ב] ולכן מי שפסק סעודתו והלך (ז) לצבית אחר או שהיה אוכל וקראו חברו לדבר עמו אפילו לפתח ביתו או למקום אחר כשחזר לסעודתו אין צריך לברך כלל דהא פת צריך צרכה במקומו לכולי עלמא [ב] מיהו אם הסיח דעתו כשחזר ודאי צריך (ז) לברך על מה שרצה לאכול אחר כך ז [ב] ואין חילוק בין חזר למקום שאלו כבר וצין סיים סעודתו במקום (א) אחר וכן נוהגין צמדינות אלו [טו] ומכל מקום לכתחילה לא יעקור ממקומו בלא צרכה ח (י) דהיישין שמה ישכח מלחזור ולאכול [טז] מיהו לזרז מזה עוברת כגון שהגיע זמן תפלה מותר ועיין לקמן סימן (קפ"ד) [מפד] [טז]; ג' ו' יש מי שאומר שאם היה בגן ורוצה לאכול מפירות בל אילן ואילן ביון שברך על אילן אחד (י) אינו צריך לברך על האחרים והוא (ש) שבשעה שברך היה דעתו לאכול מאותם האחרים אבל מגן לנן צריך לברך אפילו אם הם סמוכים (ח) ואפילו אם כשבירך תחלה היה דעתו על הכל; ד' אם אכל פת במקום אחד י חזר ואכל במקום (ח) אחר אינו מברך ברכת המזון (ט) אלא במקום

לדיעה הראשונה צריך לברך למפרע, מאי שנא מהך. אלא על כרחך דגם דיעה הראשונה שהיא כרוב ששת סביבא ליה דאם היה בדעתו לאכול במקום אחר אין צריך לברך, דאין זה בכלל שינוי מקום, ולא דלא מהני דעתו על זה, דומיא דהולכי דרכים דנקט אח"כ. וקשה מזה על מה שכתב רמ"א בסעיף א' דדוקא צבית אחד אבל בשני צבית

הגהות והערות

[ג] תוקן ע"פ הדרכי משה; [ד] וכן הגיה המקור חיים. יחונתם, דנכמה דפוסים כמות כר"מ; [ז] תוקן ע"פ דמשק אליעזר; [ח] עי' הוספה בקרבן תמאל פסחים פ"י סימן ו אות ה; [י] בקרבן תמאל שם כמות הראשונים [פסחים קא, ג] אות ה; [יח] תוקן ממהדורת פלא תקומה; [ט] עיין בלאור הלכה ד"ה נלא צרכה, מה שכתב מה; [י] ב"ה דפ"ר תמאל [סעיפים];

עד שיצרך, כמו שכתב סעיף א' [וס"ק א], אלא דאם עבר ואכל מצרך במקום השני, דגם זה מקרי צרכה במקומו;

לדיעה הראשונה צריך לברך למפרע, מאי שנא מהך. אלא על כרחך דגם דיעה הראשונה שהיא כרוב ששת סביבא ליה דאם היה בדעתו לאכול במקום אחר אין צריך לברך, דאין זה בכלל שינוי מקום, ולא דלא מהני דעתו על זה, דומיא דהולכי דרכים דנקט אח"כ. וקשה מזה על מה שכתב רמ"א בסעיף א' דדוקא צבית אחד אבל בשני צבית

כהגהת רמ"א. אלא דקשה מאי שנא מגן לנן דכתב בסמוך [סעיף ג] דלא מהני דעתו לכן. וצריך לומר דגם לדיעה הראשונה סביבא ליה למלקצין בין פירות לפת לענין אם היה בדעתו לאכול במקום אחר, דכפת כיון ששייך בו קביעות מהני זה שהיה בדעתו לאכול שם שאין צריך לברך, וצפירות לא מהני דעתו לכן, כי אין להם חיצור יחד. ומזה יש סתירה על הגהת רמ"א דלעיל [סעיף א]. אבל על דברי

למקום אחר שרי, וכן המנהג פשוט. אבל ה"כ כתב דוקא כשהיה דעתו בשעת צרכה המוציא לעקור, אבל בלאו הכי אסור לעקור, לכתחילה צריך לברך במקומו, וכן כתב רמ"א בתשובה סימן א', מ"א [ס"ק ח]. ועי' [ס"ק ט] האריך והעלה המנהג ציניו שאוכלין קצת צביחם והולכים לסעודת נשואין לגמור הסעודה, וזהו כשהיה דעתם מתחלה ללכת אח"כ שם. וכן נהוג דרכים שמצרך במקום סיום אכילתו. ואם אירע הדבר שהלך למקום אחר שלל לאכול שם וחזר לסעודתו, אם אכל מה שצריך לברך, זהו פת הן על כל הדברים הבאים מחמת הסעודה. אבל דברים שלא באו מחמת הסעודה, אף שבירך לחילה עליהם, אם מסיח דעתו מהם צריך לחזור ולברך, הגד"פ. ועיין בספר אליה רבה ס"ק ד מה שתירץ על קושיית ב"ח [סוף ד"ה ומ"ש רבינו דהרא"ש] על רמ"א. וכן בספר זכרון לר' ישמעאל הכהן ברכות פ"ו פסק כדעת רמ"א, דלא כב"ח, הגא"א: (ה) צ"ב, ונ"כ ליעול ליו, ולא יצרך, עיין סימן קס"ד סעיף ב' [ס"ק ו]: (ו) אחר. אבל נהנית מקצת חברים בשאר דברים, צענין דוקא שחזר למקומו, אבל כשאוכל במקום אחר צריך לברך, מ"א [ס"ק ו], ע"ש: (ז) דחיישינן שמא ישבחה. לפי טעם זה אם מומינים אותו לאכול

(ג) אין צריך לברך. ואז אפילו הלך למקום אחר בתוך הסעודה ושמה יין או מים, אין צריך לברך, דלקציעיה קמא קמא הדר, צ"י, מ"א [ס"ק ו]: (ד) צבית אחר. והא דכתב רמ"א לעיל והוא שיהיה שני המקומות צבית אחד, היינו לדיעה שפוסק שם לצריך לברך למפרע, אבל ליש חולקים שצבית רמ"א אינו כן, [ט"ו ס"ק ו]. (ובספר אבן העזר מסיק דכשהולך ומשנה המקום באמצע הסעודה, ואפילו הסיח דעתו שוב מאכילה, כשחזר לסעודתו אינו צריך לברך, זהו פת הן על כל הדברים הבאים מחמת הסעודה. אבל דברים שלא באו מחמת הסעודה, אף שבירך לחילה עליהם, אם מסיח דעתו מהם צריך לחזור ולברך, הגד"פ. ועיין בספר אליה רבה ס"ק ד מה שתירץ על קושיית ב"ח [סוף ד"ה ומ"ש רבינו דהרא"ש] על רמ"א. וכן בספר זכרון לר' ישמעאל הכהן ברכות פ"ו פסק כדעת רמ"א, דלא כב"ח, הגא"א: (ה) צ"ב, ונ"כ ליעול ליו, ולא יצרך, עיין סימן קס"ד סעיף ב' [ס"ק ו]: (ו) אחר. אבל נהנית מקצת חברים בשאר דברים, צענין דוקא שחזר למקומו, אבל כשאוכל במקום אחר צריך לברך, מ"א [ס"ק ו], ע"ש: (ז) דחיישינן שמא ישבחה. לפי טעם זה אם מומינים אותו לאכול

הגהות רעק"א (שם בצינונים אות ז) הר"ר מנחם ור"ן. לא ידעתי איה כן דעת הר"ן, דלא כמז כן רק לרב ששת דבשינוי מקום מצריך ג"כ צרכה המזון, ואף אם יאל ולא צריך צרכה המזון וחזר למקומו, דלצריך לברך תחלה צרכה המזון, וזהו דעת הרמב"ם [נכוחות] [שם כ, א]. אבל לרב חסדא תודאי אין צריך לברך צרכה המזון, דהא לא מלשיך כלל שינוי מקום, והרי צרייחא ערובה [פסחים קב, ב] צפירות שהיו מפורסין ועקרו ללכת לצבית הכנסת, כשהיה יוצאים אין טעונים כרוב למפרע, הרי דאף לכתחילה אין צריך. ולדעת הפוסקים כרוב חסדא, פוסקים כהך תנא קמא, ואם ניתא דהמנא קמא מיירי בשעה עוברת דהי לזרז מניה, א"כ אמאי קמי צבייחא הראשונה דבי יאלו לקראת חתן, דהוא ג"כ לדבר מניה, דכשיולאים טעונים צרכה למפרע. אלא על כרחך דאזני התם דהך צרייחא משוי ליה שינוי מקום, וכיון שכבר נגמר סעודתו דמה שיאלל אח"כ היא סעודה אחרת, משום הכי צריך לברך צרכה המזון מיד כשיולא, מטעם שמה צבית, ומתאי ערובא שאלא וחזר צריך לברך צרכה המזון תחלה, שכבר נתייבצת צרכה המזון. ועיין בהרמב"ם ותמאל. אבל למאי דקיימא לן כרוב חסדא שעדיין לא נגמר סעודתו, דמה שיאלל אח"כ הוא גמר סעודתו, אין צריך לברך צרכה המזון, ודו"ק י:

ביאור הגר"א [יב] ולכן בו דהא בו. כמו שכתוב בפרק ח' דברכות [נא, ב]: [יג] מיהו אם בו. כמו שכתוב (בתוספות) [בתוספות] [פסחים קא, ב ד"ה כשהן וחולין בדי"ה הג"ל [ס"ק ו]. וכמו שכתוב בתוספתא [ברכות פ"ד הלכה יח] שהביאו [תוספות פסחים] שם, הפליג בו וכשהוא חוזר בו. וכפירושו, דאין צריך לברך אלא על מה שברכה צרכה בו. והכי קאמר, כשיוצא צריך לברך ברכת המזון, ואם לא בריך ברכת המזון כשיצא מכל מקום כשחזר צריך לברך לכתחילה. וכמו שפירש בברייתא דפסחים, כנוצר לעיל [ס"ק ו]: [יד] ואין חי' דוקא בו. כמו שכתוב בסעיף א' [וס"ק ב] בשם הר"ן [פסחים כ, א ד"ה אבל מפניה]. וכן לענין טעונין ברכה במקומן שנחתך בהג"ה, וכמו שאמר רב חסדא שם [פסחים קא, ב] מבית לבית. ובברייתא [שם קב, א] חברים בו דפריך חזרו בו: [טו] ופלי מוקם בו. תוספות שם [פסחים קא, ב ד"ה כשהן] ושם [חולין פו, ב ד"ה אסור]. וזהו שכתוב בגמרא [פסחים קא, ב] כשהן יוצאין טעונין בו: [טז] פירה בו. כמו שכתוב [פסחים] שם בני אברהם כר, ומשמע דוקא ככהאי גוונא. וזהו שכתוב לעיל [בהג"ה] מכל מקום לכתחילה בו: בגון בו. שם [פסחים קב, א] בברייתא שניה: [יז] [סעיף ג] יש מי בו והוא בו. הוא שיטת הראב"ד בהשגות [ברכות ד, ה] על הירושלמי הג"ל [ס"ק ט] אבל במזרחא בו, כתב [הראב"ד] והוא שלא היה דעתו מתחלה לכן, וכמו שכתוב בסעיף א' בהג"ה ועיין לקמן בו והוא בו. וזהו שכתב כאן אבל מגן בו, ואפילו אם בו. ועיין תוספות [פסחים ק' ב' ד"ה ידי קידוש בו. ודעת הרמב"ם [ברכות שם] ושו"ע בסעיף ב' כיון שאינו רואה מקומו ואינו מוקף מחיצות לא מהני דעתו, ועיין ב"י [ד"ה גרסין] ומ"א [ס"ק ה]: [יח] [סעיף ד] אם אכל בו. כן כתב הרבינו פרץ בהגהת סמ"ק [סימן קנא אות ח], וכפירוש רשב"ם שם [פסחים קא, ב ד"ה אבל דברים] ורש"י [שם] בדי"ה אבל

היה דעתו מתחלה לכן, וכמו שכתוב בסעיף א' בהג"ה ועיין לקמן בו והוא בו. וזהו שכתב כאן אבל מגן בו, ואפילו אם בו. ועיין תוספות [פסחים ק' ב' ד"ה ידי קידוש בו. ודעת הרמב"ם [ברכות שם] ושו"ע בסעיף ב' כיון שאינו רואה מקומו ואינו מוקף מחיצות לא מהני דעתו, ועיין ב"י [ד"ה גרסין] ומ"א [ס"ק ה]: [יח] [סעיף ד] אם אכל בו. כן כתב הרבינו פרץ בהגהת סמ"ק [סימן קנא אות ח], וכפירוש רשב"ם שם [פסחים קא, ב ד"ה אבל דברים] ורש"י [שם] בדי"ה אבל

ז ואין. עיין מ"א. והוסיף האדון ז"ל שלא ממנה לומר דמה שכתב הר"צ ואין חילוק משמע דאין לחלק כלל, דזה אינו, דלהר"צ שפסק דברים שאין לר"ך זכרה במקומו אפילו הכי י"ל בין הנייה מקצת חברים זה י"ש חילוק דכל שאוכל במקום אחר לא מהני הנייה במקום אחר חברים, וכמו שכתוב בפסקים ק"א ח' ז' דקידוש ציית הכנסת לר"ך לחזור ולברך פרי הגפן צייתם אע"ג שהניחו אורחים [צ"ת הכנסת, צומייהס היה עיקר הקידוש ציית הכנסת מטעם זה, שמת מינה כו' (ומכל מקום קשה קצת, דהתם אין רוצה לילך לצית הכנסת, מה שאין כן כאן כל שהניחו) (וכי) [וכן] י"ל צפת לדיעה ז' אין חילוק: ח דחיישינן. עיין מ"א. צייתן קפ"ד סעיף א' וכלן סעיף א' צה"ג, כל שדעמו אפילו מתדר לחדר ציית אחד שרי, ואין לר"ך זכרה במקומו כהאי גוונא. ועיין ט"ז אות ט', ואי"ה שם יבואר: ט אינו צריך. עיין מ"א. משמע שאין מוקף מחלוצה לא מהני דעמו לר"ך, ומשום הכי נסעיף ז' אכל צמורחה וצא לאכול צמורחה לא הוסיף שיהא דעמו מהני, וגרע מתדר לחדר דמהני לעיל סעיף א' [צנהג] וצמימן רע"ג סעיף א' כו' דאין מוקף מחלוצה. וזה דעת הר"מ ז"ל פרק ד' מהלכות זכרות הלכה ה', ועיין כסף משנה שם כתב רצונו העתיק לשון ירושלמי כמנהגו, משמע דמסקים לר"א ז"ל, וכלן גס צ"י [ד"ה גרמיין] משמע כן, ול"ע * . ועיין לצוש סעיף ה', ז"ע מסעיף א', ועיין אליה רעה אות ח'. ועיין ט"ז אות ט' אי"ה שם יבואר: י וחדר. עיין מ"א. ועיין ט"ז אות ט' די"ל דמייירי שהיה דעמו על זה כמו צעזעי דלכיס. ועיין מה שכתב

(ז) ולכ"ן. עיין ט"ז. דלדיעה זו בפת אפילו מבית לבית כשחזור אין צריכים ברכת המזון ולא ברכה ראשונה. ומה שכתב הר"ב בהג"ה סעיף א' והוא שהיה ב' מקומות בבית א', היינו לדיעה א', לר"מ. ואי"ה יבואר במ"א אות ב' מזה: (ח) ואפילו. עיין ט"ז. צידד לומר בפת לדיעה א' בסעיף א' נמי לא מהני תנאי מבית לבית אחר ממש, רק מחדר לחדר מהני תנאי. ולהיש חולקין בסעיף ב' פת אין צריך תנאי אפילו מבית לבית אחר ממש, ופירות לא מהני תנאי מבית לבית כמו מגן גגן (ומתדר לחדר משמע דמהני בפירות). ובסמוך באות ט' משמע בפת מהני תנאי אף מבית לבית לדיעה א' גם כן, ואי"ה שם יבואר: (ט) אלא. עיין ט"ז. המכוון מדבריו, דרוצה להוכיח לדידן דכרב חסדא קיימא לן כבסעיף (ה) [ב] בהג"ה, ופת אפילו בית אחר אין צריך ברכה למפרע ולא ברכה ראשונה. ומכל מקום לכתחלה לא יעקור ממקומו בלא ברכה שמה ישכח, וגם דצריך לברך במקומו, כמו שכתב המ"א [ס"ק] ח' בשם הב"ח. לזה אמר דעת מהני דיובל בנישואין לעשות כן לכתחלה (והמ"א גם כן באות ח' דעתו כן, אלא דטובר באות יו"ד דבסעיף א' דווקא מתדר לחדר מהני דעתו, לא מבית לבית לדעת המחבר דעתו לא מהני, ועל כן בסעיף ד' בעבר מייירי, ומלת "כמו" שנוהגין הולכי דרכים הוא לאו דוקא. ותיקן בזה קושית הב"ח בסעיף ט' ג' ד"ה ומ"ש רבינו דהר"א הקשה דברי המחבר אהדדי, יע"ש). והוכיח מסעיף א' וסעיף ד' דלכאורה הפסקים סותרים זה את זה, כמו שכתב הב"ח,

דמדכתב כמו שנוהגין הולכי דרכים משמע לכתחלה עושה כן, דלא כמ"א [ס"ק] יו"ד, ומייירי שהיה בדעתו ומהני אפילו מבית לבית בפת אפילו להמחבר דפסק כרב ששת בסעיף א'. והקשה על הגהות הר"ב בסעיף א' דפסק דוקא מתדר לחדר כו' (ולמ"א ס"ק יו"ד אתי שפיר) א"כ כל שכן לדידן בפת אם דעתו כן כמו בנישואין ראשי לילך לשם ושם יברך ברכת המזון על אכילה שנייה ואין צריך המוציא פשיטא לדידן, אלא דרשאי לילך לכתחלה לשם לברך שם ברכת המזון. (והמ"א ס"ק ח' ג"כ הביא ראייה מסעיף א', והט"ז לא הונח לו בזה די"ל דמכל מקום יש לחלק בין חדר לחדר ובין בית לבית). ומיהו יראה דוקא כשאוכל בבית אחר כזית "מפת" דווקא, דאז גם מקום השני הוא מקומו, ומברך שם. אבל אם אכל פחות מכזית, וכל שכן שאכל פירות או שלא אכל כלל במקום הנישואין, לא מהני דעתו, ואפילו עבר צריך לחזור למקומו שאכל ויברך ברכת המזון שם. אבל במ"א [סימן] קפ"ד סעיף א' ג' ד' לא כתב כן, ויבואר אי"ה בסמוך. נמצא פסקין של דברים לפי שיטת הט"ז הוא כן, בדברים הצריכים ברכה במקומו אם אכל כאן אסור לזוז משם עד שיברך ברכת המזון, כבסימן קפ"ד [סעיף א] ומ"א [כאן] [ס"ק] ח', אלא א"כ מצוה עוברת (להתפלל בעשרה אף שלא יעבור זמנה). ואם עבר, כשחזור יוכל לאכול עוד ואין צריך למפרע, ולא המוציא, לדידן כרב חסדא. ואם דעתו לאכול בבית אחר כמו נשואין, עושין כן, אוכלין בבתייהם על מנת לגמור הסעודה בבית החתונה. ובמ"א [סימן] קפ"ד אות ד' בשם ה"ל"ח [דברי חמודות ברכות פ"ח אות לז], ואפשר זה דוקא דיעבר שם, אבל לעקור מתחלה מאן על דעת לאכול שם כזית בעיניו. מפת לא מסנין, ומכל שכן שלא לאכול כלל לא מהני דעתו לכתחלה.

מחצית השקל

ודאי דמייירי שטעמו מן היין בבית הכנסת, מכל מקום על כרחך מייירי שלא שתו כשיעור ברכה אחרונה, דהא קיימינן השתא למאן דאמר דיין טעון ברכה לאחריו במקומו וא"כ היו צריכים לברך ברכה אחרונה קודם שיצאו מבית הכנסת, וא"כ פשיטא דצריכים שוב לברך על היין שישתו אפילו בלי שני מקום. אלא על כרחך מייירי שלא שתו כשיעור, וכהאי גוונא אפילו בשני צריך לברך, דליכא למימר לקבוע קמא הדר כנוכר לעיל ראשי שפיר. מה שאין כן אי הווי מניח מקצת חברים, אפילו לא שתו כשיעור לא היה צריכין לברך: (פ"ק ח) דחיישינן כו'. ד"א שייך האי טעמא. דהא ודאי יאכל בסעודה שהזמינהו: וכן משמע ברין בהדיא וכן כתב רמ"א כו'. והרמ"א מייית ראייה מדברי הר"ן, והיינו, צריך לומר דראיתו מדסתם הר"ן וכתב אע"ג דחנן [בכרות נא, ב] מי שאכל ושכח ולא בירך יחזור למקומו ויברך, הני מילי בשוכח [שם נ, ב] אבל לכתחלה צריך לברך קודם שיעקור רגליו, עכ"ל. וסתם דבריו, משמע דכן הוא מצד הר"ן, ולא מטעם שמה ישכח שכתב הרב ב"י [ר"ה וכתב הר"ן]: מיהו מהני דעת כמו שכתוב בסעיף א'. אע"ג דבסוף סעיף א' לא מהני רק מתדר לחדר אבל לא מבית לבית, והכא מתיר אפילו מבית לבית, היינו משום דבסעיף א' כתב רמ"א הגהתו על דברי הרב ב"י דסבירא ליה כהפוסקים כרב ששת דאפילו בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומו צריך לברך, ולכן אפילו היה דעתו לבית אחר לא מהני, ודי דמהני מתדר לחדר. אבל דברי מ"א פה לדעת יש אומרים שהביא רמ"א, דפוסק כרב חסדא דבדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן אין צריך לברך, א"כ מעלין דרגא דאפילו לכתחלה מתיר לעקור, אפילו מבית לבית, אם היה דעתו מתחלה על הבית ההוא. וכן כתב הב"ח [שם] וט"ז [ס"ק ט]: (פ"ק) וחדר ואכ"ל. פירוש דלכתחלה אסור. אף דהיה

יין או מים לקבוע קמא קהדר, קא משמע לן: (פ"ק ז) ואין כו'. וכן משמע בגמרא. פסחים פ"ק א"ע, דאמר שמואל אותם בני אדם ששמעו קידוש בבית הכנסת אין יוצאים לא ידי קידוש, דבעינן קידוש במקום סעודה. ולא ידי יין, דהיינו שצריכים לברך על היין ששותים בביתם. אף שטעמו בבית הכנסת מכוס שפירוש קידוש, דשינוי מקום הוי הפסק. ופריך דה"ש לשמואל למה מקדשין בבית הכנסת, ומשני משום אורחים שאוכלים ושותים בחדרים הסמוכים לבית הכנסת והם יוצאים בקידוש זה, דלגבייהו הוי קידוש במקום סעודה. הרי דצריכים לברך בביתם על היין משום שינוי מקום אע"ג שהניחו מקצת אורחים בבית הכנסת, אלא על כרחך דלא מהני הניחו מקצת חברים כשאוכל במקום אחר. ואע"ג דאם אכל דברים שטעונם ברכה לאחריהם במקומם אפילו אכל במקום אחר אין צריך לברך, והא יין לחד דעה בסעיף ה' טעון ברכה לאחריו ומתקשי לדידה דשמואל למה ירי יין לא יצאו כשהולכים לביתם. זה אינו, דהרי כתב הר"א"ש וס' פ"י סימן ו' הטעם דבדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומן אין צריך לברך, וז"ל, כיון שאם לא היה אוכל כאן היה צריך לחזור למקומו ולברך, הוי כאלו עדיין הוא במקומו וגמר סעודתו כאן ומברך כאן ברכת המזון, עכ"ל הר"א"ש. ואם כן אפילו פת אם אכל פחות משיעור שצריך לברך ברכת המזון, ליכא למימר לקבוע אחר, וכשאוכל במקום אחר צריך לברך. והתם בקידוש על כרחך מייירי שהשומעים שהולכים לביתם, ניהו שטעמו מן היין שפירוש קידוש כנוכר לעיל, וכמו שכתבו ה"ספ"ת שם [ר"ה ור"ז], דאם לא כן ודאי אפילו למאן דפליג על שמואל וסבירא ליה דשינוי מקום לא הוי הפסק מכל מקום כיון שלא טעמו מן היין בשעת ברכה ודאי הוי הפסק בין ברכה לטעימה. הובא במ"א לעיל סימן קס"ז ס"ק י"ט, ע"ש. אלא

לבושי שרד

שברך. אע"ג דמפנה לפנה נסעיף א' ז' אין לר"ך דעתו, התם לא הוי נמלך על האכילה, לדעתו הוא אוכל. מה שאין כן כאן שאוכל פירות האילן, אם לא היה דעתו ליה נמלך ממש: (ט) פ"י פסקי אפילו בפת. דלא מהני דעמו אלא מתדר לחדר ציית אחד, מה שאין כן ציית לבית, כמנוכר לעיל א' צה"ג: (י) שם אפילו בבית ל' בית. אפילו לא היה דעתו מתחלה, דכן הוא להפוסקים כרב חסדא: (ט) שם ועיין בסמוך. צ"ק שאמר זה, דמשמע דדעתו מהני גם

לנזק על השמיה הוה, משום שלא נמנעל קביעות הסעודה: (ט) פ"י פסקי משמע אפילו. ואפילו לא היה דעתו מתחלה. וצ"מ"א, אפילו צה"ה דעמו צעין דוקא ז"ת אחד: (י) שם הרמב"ם שפוסק כרב ששת, כל"ל י"ז. (כ) מג"א ע"ז וכן משמע בגמרא. פסקים דף ק' דאפילו קידשו ציית הנייה וק"מ: דאם צריכים לנזק על יין ששותים צייתם. אע"ג דקידוש פוטור יין שנמך הסעודה, הלא כיון שעקרו מצית הכנסת צריכים לנזק: (י) שו"ע ס"ק י"ט, ע"ש. אלא

אוצר מפרשים

דברים הטעונים ברכה במקומו, פירוש והולך למקום אחר לסעוד, על דעת קביעות הראשונה הלך לברך ברכה אחת על שתייהן. לקבוע קמא הדר, כלומר, על דעת סעודה הראשונה אוכל עכשיו לסיים סעודתו. משמע אפילו קובע גמר סעודה במקום אחר. ובהניח מקצת פירשו [רש"י ורשב"ם ד"ה כשהן יוצאין], אין צריך לברך ברכה שלאחריה הואיל ועתידין לחזור. ומן הסברה הוא, כיון דמטעם הניח צריך לדוקא לחזור למקום קביעת החברים. וד"ס:

(מג"א פ"ק) וכן משמע בגמרא דקאמר כו'. ג"כ, דבריו תמוהין, היכי הווי הניח מקצת, כיון דלא קבעו [ע"פ] האורחים במסיבה. דאי לא תימא הכי מה יענה כשיטת הרמב"ם [בכרות ד, א] דחשיב יין מדברים הטעונים ברכה במקומן, ומהני זניח אפילו כשאוכלים במקום אחר [שם הלכה ה]. ולי נראה לקיים דבריו ולא מטעמיה, וכל שאחת פוטור מברך משום הניח, אינו כי אם אחר שחזרו למקומו, כו' הוא להדיא ברש"י ושם קא. ב ד"ה אבל דברים וברש"ם ושם ד"ה אבל דברים